NODIG BERIGT, TOT VERKLARING DER TWEDE
LANDKAARTE,

Behelzende ene afbeelding der van ouds bekende Landen, met aanwyzinge, hoe dezelve onder Noachs nakomelingen na den vloed verdeelt zyn.

Strekkende tot opheldering van het Xde Hoodſt. van Geneſis.

§. I. DEze Landkaart is, benevens dit daartoe *nodig berigt*, een zoort van uitſtap, dienende voorn. tot opheldering van *het X. Hoofdſtuk van Geneſis* in 't byzonder, waar in de *hoofden der geſlagten* genoemt worden uit *Noach* en deszelfs *drie zonen* geſproten, onder welke *de aarde na den vloed verdeelt wierdt*, 't welk wy agteden ene ſtof te zyn, wel ene byzondere verhandeling waerdig; te meer, dewyl daar door niet alleen aan Gen. 10. en 11: 1-9. maar ook vele andere in zig zelven duiſtere *plaatzen*, vooral in 't *Prophetisch woord*, enig ligt zal worden bygezet.

Hierom behelst de Landkaarte, welke daartoe behoort, ene aftekening der *oude waereld*, zo als by de Geographen (aards-beſchryvers) genoemt wordt dat half-rond des aardkloots, 't welk de drie waereld-delen *Europa*, *Aſia* en *Africa* beſlaan, dewyl dit voor het meerder deel *van ouds bekend* geweest is, in tegenſtelling van de zo genoemde *Nieuwe waereld*, welke, wat deszelfs voor eilanden betreft, voor 't eerst ontdekt is in den jare 1492, door *Christophorus Columbus* een Genueesch, en deszelfs vaste land in den jare 1497 door *Americus Veſputius*, van wien dit ganſche waereld-deel den naam *America* heeft over-geerft. Immers met ene *Kaart van deze oude waereld*, kunnen wy hier alleen genoeg volſtaan, dewyl ons oogmerk is, zo veel doenlyk, na te ſpeuren, naar *welke landen Noachs zonen*, of liever hunne *kinderen* en *kinds-kinderen*, zig gewendt hebben, na dat het menſchelyke geſlagt, dat eerst by elkanderen woonde in *de vlakte van Sineär*, zig van den anderen verſpreidt heeft, by gelegenheid van de berugte ſpraakverwarring, welke landen zekerlyk alleen binnen den omtrek van de oude waereld te vinden zullen zyn, om dat de nieuwe waereld (America) die door den groten Atlantiſchen of westelyken Oceaan van de anderen afgeſcheiden is, eerst enen ruimen tyd daarna, toen de ſcheep-vaart tot meer volkomenheid gebragt was, wierdt bevolkt, en wel door die grootſte *kenners der zee*, (1 Kon. 9: 27.) de *Phœniciers*, gelyk de geleerde *Georgius Hornius* met zeer vele redenen beweert in zyne byzondere verhandeling, tot titel voerende, *De origine Gentium American.* (*Lib. II. Cap. V-VIII.*)

§. II. Al het narigt, dat wy van deze *bevolking der waereld*, zo als die trapsgewyze geſchiedt is, hebben, levert ons de H. Schrift op; by de *ongeweide ſchryvers* zou men dit te vergeefs zoeken. Zo verre is 't van daar, dat deze ons enig beſcheid zouden kunnen geven ieder van den *oorſprong van zyn volk*, dat de meeste volken zelf uit laatdunkendheid voorgaven ene *eige oorſpronglykheid* te hebben, dit was ten minſten 't voorwendzel der Inwoneren *van Aegypte*, *Griekenland*, *Italie* en andere meer. Waarvan de ongegrondheid aangetoont wordt door den *Worchesterſchen Biſſchop Stellingfleet*, (*Orig. Sacr. Lib. III. cap. IV.*

Deze ganſche ſtof wordt alleen uit de H. Schrift ontleent, welkes Goddelykheid daardoor, als een zeer dugtig bewys, bevestigt wordt, wy zyn dezelve allermeest verſchuldigt aan 't verhaal van Moſes, Gen. 10: en 11: 1-9. In de laatstgenoemde plaats wordt de geſchiedenis *van de verſtrojing der volken*, benevens 't gene daar 't eerst *aanleiding* toe gaf, opzettelyk vermelt; maar in de eerstgenoemde vindt men ene beknopte *geſlagt-lyst van de perzonen*, hoofden der volken, zo als die de een uit den anderen geſproten zyn, welke de aarde by die verſtrojing onder zig *verdeelt* hebben, benevens ene korte dog algemene aanwyzing *der landen*, die agtervolgens die verdeling van hen wierden in bezit genomen.

Wel is 't waar, dat 'er enige geleerden zyn, die deze twe dingen van elkanderen willen onderſcheiden hebben, menende, dat 't gene Gen. 10. wordt verhaalt, *ene andere en veel vroegere verdeling* is, dan die in 't volgende 11de hoofdſtuk ℣. 1-9. wordt opgegeven.

Zy willen dat dit ene beſchryving behelst van ene *verdeling van landen*, onder alle de geſlagten, welke zou geſchiedt zyn naar het *voorſchrift van Noach*, ten tyde van Phelegs geboorte, waarvan Gen. 10: 25. gezegt wordt, *dat in zyne dagen de aarde verdeelt is*, maar dat die *andere verdeling* die Gen. 11: 1-9. voorkomt, alleen zou betroffen hebben het *nakroost van Cham*, het welk, na dat alle andere geſlagten de woningen, hun door de verdeling van Noach aangewezen, betrokken hadden, in de vlakte van Sineär was blyven wonen, en dat deze *laatſte* zou geſchiedt zyn by *gelegenheid van de ſpraakverwarring*.

Allereerst was dit de gedagte van den Kerkleraar *Epiphanius* (*Hæreſ.* 66. §. 83) die daarin door anderen, dog zeer verſcheidentlyk, wordt gevolgt; te weten *Marsham*, *Sulpicius Severus*, *Fred. Spanheim* en andere.

Dit is voortgekomen uit ene verkeerde overzetting, door de LXX, gemaakt van Gen. 11: 4. daar zy, 't geen in 't Hebreeuwsch פֶּן־נָפוּץ uitgedrukt en door de onze te regt vertaalt wordt *op dat wy niet verſtrooit worden*, overgezet hebben πρὸ τοῦ διασπαρῆναι dat is *eer* of *voor dat wy verſtrooit worden*, als of zy namentlyk, wetende, dat zy dog, zo wel als de nakomelingen van Sem en Japheth, volgens het ontwerp der verdeling door Noach gemaakt, genoodzaakt zouden worden van elkanderen te ſcheiden, daarom *vooraf* en *eer zy* verſtrooit wierden, *dezen toorn* wilden bouwen tot een *gedenk-teken van hunne vorige t' zamen-woning*.

Edog, om nu niet te zeggen, dat zelfs zodanig ene *verdeling der aarde door Noach gemaakt*, gansch buiten Gods woord zonder enigen grond verciert is, en ook veel ongereimtheid onderworpen, dewyl 't aan *Noach* niet mogelyk zou geweest zyn *de aarde in zo vele landſchappen te verdelen*, als 'er van zyne kinderen en kinds-kinderen opgenoemt worden, Gen. 10. alzo de gelegenheid der aarde aan hem onbekend was, en alle dezelfs *byzondere landen* nog gene namen hadden, waardoor men ze in zulk ene verdeling zou hebben kunnen onderſcheiden, zo min als de *zeën*, *rivieren* en *bergen*, die tot grensch-palen der landen zouden moeten aangewezen zyn; zo zal ieder, die 't *verhaal van Moſes* oneenzydig inziet, 't gene hy Gen. 10. en 11: 1-9. opgeeft, met elkanderen vergelykende, terſtond moeten toeſtemmen dat het *dezelve zaak zy*, welke hy in beide die plaatzen beſchryft, nadien hy zig bedient van *dezelve bewoordingen*, en niets overlaat, 't gene ons aan ene *twederlei verdeling* met rede doet denken.

Want te zeggen, dat *de orde van 't verhaal* van Moſes dit ſchynt te vereiſchen, dewyl, ware 't dezelve zaak geweest, welke Moſes in beide de plaatzen vermelt, 't vry gevoegelyker was, dat het laatſte het eerst verhaalt wierdt, dewyl anders eerst naderhand *de aanleiding* zou worden verhaalt van ene zaak die reeds *te voren beſchreven* was ten opzigte van deszelfs uitſlag, 't welke aan enigen toeſchynt met de nauwkeurigheid van enen Godlyken ſchryver niet wel te kunnen vereffent worden, dat heeft weinig zwarigheid: 't is bekent, dat dit in Gods woord op andere plaatzen meermalen geſchiedt, en 't is ook geen gebrek van nauwkeurigheid, dewyl in zulk een geval alleen wat breedvoeriger wordt uitgebreidt zekere omſtandigheid, welke te voren ſlegs kort gezegt was, en als zulk ene nadere uitbreiding begrypen wy, 't gene Moſes verhaalt kap. 11: 1-9. dat te aannemelyker zal zyn, wanneer men aanmerkt, dat de voorzet-letter (præfixum) ו (vau) met welke dit 11de Hoofdſt. begint, van de onzen door *EN* vertaalt, zeer wel de vertaling lyden kan van *WANT*, gelyk het *Junius* en *Tremellius* hebben, en 't ook meermalen vertaalt wordt, Gen. 6: 17. en 20: 3. dan geeft het hier enen zeer goeden zin. In 't ſlot van 't voorgaande Hoofdſtuk hadt Moſes gezegt, *dat van deze* (nam. perzonen die te voren waren opgetelt) *de volken verdeelt zyn na den vloed*, ℣. 32. de manier hoe zulks was toegegaan wilde hy nu wat uitvoeriger beſchryven in deszelfs omſtandigheden, halende dit ſtuk uit zyne eerſte grond beginzels op, door vooraf te kennen te geven, dat het altoos van den beginne aan zo niet geweest was, dat *de volken over de aarde verdeelt waren*, dat zy in tegendeel eertyds by *elkanderen woonden* in 't land Sinear, en daarom begint hy dus, *want de ganſche aarde was van enerlei ſpraak en enerlei woorden enz.* Zie hierover *Perizonius*, (*Orig. Babyl. cap. XIV. pag.* 295, 296.

§. III. De *nakomelingen van Noach*, welke in de eerſte 100 jaren, die van den Zondvloed tot op de verſtrojing verlopen zyn, aangemerkt den *langdurenden leeftyd* en de grote *vermenigvuldiging des menſchelyken geſlagts*, van God toen byzonder daaraan beloofT, Gen. 9: 1. aangegroeit waren tot *ene aanzienlyke menigte*, zo zommige rekenen, tusſchen de 3000 en 4000 mannen, (de vrouwen en kinderen uitgezondert,) hadden dan een opzet geſmeedt, om (immers voor het meerder deel zo men hier 't *geſlagte van Arphakſad* met enige niet onder betrekken wil) by *elkanderen te blyven* wonen in *de vlakte van Sinear*, tusſchen de rivieren den *Tigris* en *Euphrates* gelegen, welke landſtreek, wegens hare ſchone wyduitgeſtrekte velden, allergerieflykst was om *'t vee te weiden*, waar in de gemeenſte bezigheid der menſchen van den ouden tyd beſtondt. Zy bouwden daar ook ene *ſtad*, welke hoewel de naam, dien zy mogelyk in den beginne droeg, onbekend gebleven is, naderhand naar 't voorval, waar van wy aanſtonds zullen ſpreken, den naam *Babel gekregen* heeft, en deze ſtad zou de *zetel* zyn der *algemene heerſchappy* over dat ganſche volk.

Edog, op dat 't oogmerk van tot ene *genoodſchap verenigt te blyven*, te gereder berykt zou worden, ving men aan ook in 't midden van die ſtad *enen toorn te bouwen*, die men zo hoog wilde optrekken, dat zyn top tot aan de *wolken des hemels* ryken kon. Immers dus luiden de woorden, welke zy, dit voornemen elkanderen mede delende, geſproken hebben; „ kom aan laat ons voor ons ene ſtad bouwen en enen toren, diens op-„ perſte in den hemel zy, en laat ons enen naam voor ons maken, op dat wy niet mis-„ ſchien over de ganſche aarde verſtrooit worden. " Gen. 11: 4.

Niemand heeft, ons bedunkens, den zin dezer woorden, waar omtrent de geleerden eertyds in zo vele verſchillende gevoelens van elkanderen afgeweken zyn, zo wel getroffen, als de boven gemelden *Perizonius* (*orig. Babyl. cap. XI. p.* 195. *& ſequent.*) welke met de kragtigſte redenen beweert dat שֵׁם (*Scheem*) dat de onze door enen *naam* vertolkt hebben, hier niet anders wil zeggen dan *een teken*, en de woorden dus uitbrengt, *laat ons een teken maken, op dat wy niet verſtrooit worden.*

In dien tyd nam. was 'er veel *gevaar om verſtrooit te worden* van elkanderen, dewyl de menſchen het vee weidende, ten einden des te bekwamer plaatzen daar toe te vinden, dikwils zonder dat zy 't zelf merkten, genoodzaakt wierden *verre henen te trekken*, vooral wanneer de landen, digt rondom de ſtad, reeds waren afgeweid; en eens verdwaalt zynde was het wederkeren hun te moeilyker, dewyl 'er in den beginne nog zo *gene gebaande wegen* waren, die den afgedwaalden van zelf konden wyzen en brengen tot hunne vorige plaats, en ook *weinig menſchen* in 't veld wierden aangetroffen, die zy naar den regten weg konden ondervragen. Veel ligt hadt de ondervinding dit reeds aan zommigen geleert, die wat te ver met hunne kudde afzwervende, nimmer tot hun vorig gezelſchap waren te rug gekomen, waarom dan de overige, om niet in 't zelve ongeval te komen, te raden wierden om *zo enen toorn van ene uitſtekende hoogte* te ſtigten, en wel op dat zy te geduurzamer zou zyn, van *wel doorbrande tichelſtenen*, met een zoort *van lym* aan elkanderen vast gemaakt, die tot een *teken*, of *baak dienen* zou, waaraan de *herders zien konden*, wanneer zy al weidende wat te ver van de ſtad waren geraakt, *waar henen* zy zig *wenden* moesten, om hun gezelſchap weder te vinden.

§. IV. Maar hier gaf God de Heere een zonderling *proefſtuk van zyne wysheid*, dat eige gebouw, dat door *Noachs kinderen* geſtigt wierdt, om ene verſtrojing voortekomen, moest een *middel* zyn, waardoor die *verſtrojing te eer verhaast wierdt*: want wanneer zy zo yverig voortvoeren in 't aangevange werk, *verwarde God hunne ſpraken*, *dat een iegelyk de ſprake van zynen naasten niet horen kon*, Gen. 11: 6. niet, zo 't ſchynt, dat *ieder geſlagt* ene *taal*, verſchillende van die des anderen begon te ſpreken, gelyk de meeste weleer gedagt hebben, die willen dat 'er in dien tyd *LXX nieuwe talen zouden ontſtaan* zyn, dewyl 'er even zo vele *perzonen*, als hoofden van byzondere geſlagten, Gen. 10. gemelt worden: zo dit waar was, zou het veel gevoeglyker ene *vermenigvuldiging*, dan ene *verwarring van ſpraken* te noemen geweest zyn. Veel meer plyt de waarſchynlykheid voor dit gevoelen, dat God door een *wonderwerk* alleen voor dien korten tyd gewrogt, en tot dit byzonder oogmerk eniglyk dienende, gemaakt heeft dat deze menſchen, ſchoon *wel dezelve taal*, nam. *de Hebreeuſche*, ſprekende, zig *verward uitdrukten* in hun ſpreken, zo dat *de een den anderen niet horen*, dat is, *niet verſtaan kon*, wanneer het meer aan ene *verwarring van gedagten*, dan wel *van taal als taal* ware toe te ſchryven. Deze opvatting is zeker wel de allereenvoudigſte en daarom ook de aannemelykſte.

Wel is 't waar dat 'er naderhand *verſcheide talen* onder de volken van den aardbodem geſproken wierden, maar deze zyn niet anders ontſtaan dan door ene *verbastering van de eerſte algemene moedertaal*, welke door verloop van veel tyd genoegzaam natuurlyker wyze moest veroorzaakt worden, zedert dat de geſlagten hier en daar van elkanderen verſtrooit, genen zo *nauwen omgang* meer met den anderen onderhielden.

Immers gedurende de eerſte twe of drie eeuwen na den Zondvloed is dit verſchil van talen nog zo merklyk niet geweest; dit wyst genoegzaam de *geſchiedenis van Abraham uit*, want of die in *Meſopotamia* of in *Kanaan* of in *Aegypte* kwam, nergens leest men, dat de inwoners van die landen hem, ſchoon hy ongetwyfelt zyne eige *moedertaal* ſprak, niet verſtonden, 't welk ons doet geloven, dat de talen van deze volken, ſchoon mogelyk in de *uitſpraak* al wat verſchillende, egter in *de woorden* benevens derzelver *betekenisſen*, in dien tyd meer met elkanderen hebben overeengeſtemt.

Ondertusſchen kan men ligt begrypen, hoe deze *verwarring van ſpraken*, *meer* zelf dan dat 't ene vermenigvuldiging van ſpraken ware geweest, aan het *oogmerk*, dat God hier in bedoelde, te weten om de volken van elkanderen te *verſtrojen*, volkomen moest beantwoorden; want dewyl zy nu elkanderen *niet verſtonden*, zo konden zy niet meer eendragtig in dit werk voortgaan, zy wierden gedwongen om de bouwing van die ſtad en *toren* in dezelve, terſtond te ſtaken, eer hy nog hoog genoeg opgehaalt was, om van verre tot een *teken te kunnen dienen*, ten einde die *verſtrojing te verhinderen*, alle de daartoe beſtede moeiten en kosten waren ten enenmaal vrugteloos, 't welk veel *misnoegen* en *gemor* gaf, ja, hieruit rees ook veel *onenigheid*, die hun de t' zamen woning onder elkanderen van zelf verdrietig deed vallen, waarom zy dan beſloten liever uit elkanderen te gaan en wat verder van den anderen *verwyderde woonplaatzen* optezoeken, in welk geval dan Salomo's ſpreuk reeds bewaarheid wierdt, waardoor hy zegt; *de vreze des godlozen zal hem overkomen*, Spr. 10: 24.

Ondertusſchen is dit het geval, naar 't welk die nieuw aangebouwde ſtad den *naam Babel*, dat zo veel als *verdeeltheid* betekent, voor 't eerst ontfangen heeft, Gen. 11: 9.

§. V. Indien nu deze verſtrojing geſchiedt was *zonder de minſte order*, zo dat ieder ſlegs zynen wege gegaan hadt, zonder zig enigzins by den anderen te voegen, dan zouden de woonplaatzen der byzondere volken te vergeefs te zoeken zyn; maar neen 't is zeer wel te begrypen, dat zulke perzonen, die *in enige betrekking* van nadere *bloedverwandſchap* met elkanderen ſtonden, als man en vrouw, broeders en zusters, ouders en kinderen by elkanderen blyvende, gezamentlyk *enen weg* ingeſlagen en aan enen *en den zelven oord* zig ter woon hebben neergezet. Daarom zegt ook Moſes van Japhets geſlagt, dat *van dezelve de eilanden verdeelt zyn naar hunne huisgezinnen onder hunne volken*, Gen. 10: 5. en *van Chams geſlagte*, dit *zyn Chams zonen*, *naar hunne huisgezinnen naar hunne ſpraken*, *in hunne landſchappen in hunne volken*, ℣. 20. en insgelyks van Sem, dit zyn *Sems zonen naar hunne huisgezinnen, enz.* ℣. 31. hieruit blykt zeker dat het niet minder dan verward toe gegaan is met deze verſtrojing, maar dat God dezelve *beſtuurt heeft* naar het *onderſcheid der volken*, en zelf *der huisgezinnen onder de volken*, die uit *Noachs zonen* voortgeſproten zyn, voegende ieder volk en weder ieder huisgezin, dat tot elkanderen behoorde, t' zamen, op dat zy in 't vervolg *met te meer eensgezindheid* met elkanderen verkeren mogten.

En zo zeker is 't dat *God* ook met zyne *voorzienigheid* verkeert heeft omtrent *de landen zelve*, die ieder volk en ieder huisgezin by die verſtrojing vrywillig verkozen, ſchoon 't ten aanzien van die menſchen toevallig ſchynt geweest te zyn. Daarom wy Paulus horen zeggen tot de inwoners van Athenen, *dat God beſcheiden heeft de bepalingen der menſchelyke woningen*, Hand. 17: 26. vergelyk Deut. 32: 8. 2: 5, 9. en 3: 18.

§. VI. Het was wel eer een in 't algemeen ſchier aangenome gevoelen, dat *de verdeling der aarde* onder *Noachs drie zonen* ingeregt zou geweest zyn naar deszelfs onderſcheid tusſchen de *drie toen bekende waereld-delen*, *Europa*, *Aſia* en *Africa*, zo dat *Japheth Europa*, *Sem Aſia* en *Cham Africa* hadt ingenomen. En dan ieder het zyne weder *onder deszelfs zonen verdeelt*, naar de orde van hunnen ouderdom, zo dat de oudere zonen de nader by, en de jongere, de verder afgelege landen zouden bezeten hebben, nam. gerekent in opzigt tot 't *middelpunt der verdeling* de *vlakte van Sinear* (zie *Pareüs in V. T. fol.* 160.)

Dog hier omtrent merken wy aan, dat, behalven dat die onderſcheiding der aarde in Europa, Aſia en Africa op verre na zo oud niet is, dat zy toen reeds zou bekend geweest zyn, om 'er zig by de verdeling der aarde onder Noachs drie zonen naar te kunnen ſchikken, zynde zelf in *Homerus* leeftyd nog niet gebruiklyk (*Strabo de ſitu orbis Lib. XI.*) zo komt ook de bepaling der woonplaatzen op de proef anders uit. Want *Sems geſlagt* is 't enigſte dat in een der waereld-delen nam. *Aſia* alleen gebleven is, en hoewel *Japheth* wel meest in *Europa*, en *Cham* wel meest in *Africa* zig hebben neergeſlagen, egter hebben ook enigen van hunne beide geſlagten in *Aſia* gewoont.

Indien men derhalven vooraf ene *gemene verdeling* wilde maken van de woningen der driederlei geſlagten, zou deze de aller aannemelykſte zyn, volgens welke men ſtelde, dat die *van Sem in 't Oosten*, die van *Japheth in 't Westen*, en die van *Cham in 't Zuiden* zig hebben uitgebreidt.

§. VII. Moſes gebruikt, *in de beſchryving van de woningen* der meeste volken, ſlegs gemene uitdrukkingen, zeggende by voorbeeld van *Japhets zonen*, dat *van dezelve verdeelt zyn de eilanden der volken*, Gen. 10: 5. zie ook iets dergelyks van de *zonen van Cham* en *Sem*, ℣. 20, 31. terwyl 'er niet dan zeer weinige zyn, welker *woning wat nader wordt bepaalt*, 't zy door de *ſteden* te noemen, welke in hun land waren, gelyk in dat van *Nimrod* en *Aſſur*, ℣. 10-12. 't zy door *aanwyzinge der grenzen* van hunlieder land, gelyk men ziet van het land dat *Kanaän* innam, ℣. 19. en *Joctan met zyne kinderen*, ℣. 30.

Hierom is men verpligt in 't onderzoek van de woonplaatzen der meeste volken, van welke zo ene bepaling niet by gevoegt is, op *geheel andere gronden te bouwen*, waarvan enige meer en de andere minder vastigheid hebben.

De voornaamſte van deze gronden is de *aller eerſte benoeming* der landen. 't Is dog buiten verſchil, dat die ontleent is van *den naam des hoofds* van zo een *geſlagt*, dat zodanig een land *voor enig ander geſlagt* in bezit genomen heeft, indien nu deze naam aan dit land eigen gebleven is, tot zo lang, dat men in latere geſchiedenisſen van 't O. Testament meer dan eens van het zelve gewag gemaakt vindt, zo dat daaruit teffens kennelyk wordt, *welk land* daardoor gemeent is, zo heeft men bewys genoeg, dat het zelve door dat geſlagt, van welkes hoofd het den naam draagt, 't allereerst bewoont geworden is. Deze grond is wel de allerzekerſte; het is hierop dat men ſchier eenparig gelooft, dat *Syrie van Aram*, *Aegypte van Mitzraïm*, *Arabie van Kus*, *Griekenland van Javan*, t' allereerst moeten bewoont geworden zyn, dewyl deze gemelde landen met de namen *Aram*, *Mitzraïm*, *Kus* en *Javan*, lang daarna in de Schriften van het O. Testament voorkomen.

Maar vele landen worden naderhand in H. Schrift *niet meer genoemt*, immers *niet meer met den zelven* naam, die de *grondlegger* van het geſlagt, dat zig daarin 't eerst neergezet heeft,

Jer. 44: 1, 15. Ezech. 29: 14. en 30: 14. de CASLUCHIM 't beneden-deel van *Aegypten*, digt by de verdeling des Nylſtrooms, welke 't volk zyn waar uit de *Philiſtynen* voortkomen. En eindelyk de CAPHTORIM, een der eilanden door twe armen des Nyls gevormt, naderhand nog onder den naam van *Caphtor* bekent, Jer. 47: 4. op welk ook de *Philiſtynen*, eer zy zig naar de grenzen van *Kanaän* wendeden, zig onthouden hebben, Amos 9: 7.

§. XXXII. De naam van Chams derden zoon was PUT of PHUT: van dezes nageſlagt wordt gewaagt, Jer. 46: 9. Zy worden Nah. 3: 9. by de *Lybiers* gevoegt. Deze ſchynen westlyk van *Mitzraims* nakomelingen, de ganſche landſtreek langs de *Middellandſche zee* tot aan den *Atlanſchen Oceaan* bewoont te hebben, dewyl men daar nog lang daarna de overblyfzels heeft gevonden van den naam *Put*, by voorbeeld ene ſtad *Putea*, deze heeft *Ptolemæus* geplaatst in *Africa propria*, digt by de rievier *Triton*, een weinig westelyk van 't *meir Pallas*, daar de *Triton* door henen loopt (*Tabul. II. Africæ*) En ook ene rievier *Phut*, ſtromende door *Mauritanie* ('t westelyk deel van het toen bekende *Africa*) in den *Atlantiſchen Oceaan*. Ptolomæus ſchryft deszelfs naam Θουθ (*Thut*) maar de overzetters hebben 't *Phut* geſchreven, dewyl die rievier zo van *Plinius* wordt genoemt, (*Lib.* 5. *c.* 1.) van deze rievier maakt ook *Hieron.* gewag, zeggende, dat zy in zynen tyd nog dus genoemt wierdt, en de omgelege landſtreek den naam gaf van 't land *Phutie*.

§. XXXIII. Chams vierde zoon was *KANAAN*, dezelve, die om de misdaad zyns vaders, waarſchynlyk dewyl hy dezelve mede gepleegt, of (zo de *Joden* zeggen) zynen vader aanwyzing daarvan gedaan hadt, van *Noach* vervloekt wierdt, Gen. 9: 22-25. deze heeft bewoont de *Landſtreek* langs den *Oostlyken uitboek der Middellandſche zee*, niet alleen dat *gedeelte tusſchen die zee en den Jordaan*, 't welk lang daarna den naam van *Kanaän* naar hem behouden heeft, maar ook het daaraan grenzende *Phœnicie*, 't welk alles onder zyne elf zonen verdeelt wierdt, zie Gen. 10: 15-19.

Dog dit ſtuk laten wy voor ene byzondere verhandeling over by de volgende Landkaart.

§. XXXIV. Wy komen eindelyk tot *SEM* en deszelfs zonen, die wy by elkanderen zien ſtaan, Gen. 10: 21-31.

Vyf eige zonen heeft *Sem* voortgebragt, wordende genoemt; ELAM, ASSUR, ARPHAKSAD, LUD en ARAM.

ELAM, Sems oudſte zoon, behoort onder de gene, aangaande welker woonplaats nog twyfel nog verſchil valt by de aards-beſchryvers, dewyl 't Land van *Elam*, by de uitheemſche ſchryvers *Elymais* genoemt, al te wel bekend geweest is ten aanzien van deszelfs gelegenheid. Het lag ten Oosten van *Sineär*, digt by *Meden*, daarom worden *Elam en Meden* als naburige landen dikwerf by elkanderen genoemt, Jeſ. 21: 2. en Jer. 25: 25. gelyk ook de *Meders en Elamiten* inwoners van die beide landen, Hand. 2: 9.

Elam moet een zeer oud en teffens magtig Koningryk geweest zyn, want in Abrahams tyd wordt reeds een Koning van Elam genoemt *Kedor Laömer*, onder wiens gehoorzaamheid de vyf Koningen in 't dal *Siddim* ſtonden, die als zy naderhand van hem afvielen, door denzelven en zyne bondgenoten beoorlogt wierden, Gen. 14: 1-5. Men leest ook van 't ryk *Elam*, Jeſ. 22: 6. en Ezech. 32: 24.

By wylen wordt 't ryk *Elam* zo uitgeſtrekt genomen, dat ook 't *landſchap Suſiana*, 't welk by *Elam* gelegen heeft, daar onder mede wordt begrepen, zo wordt 't verſtaan, wanneer de burgt *Suſan*, die den naam gaf aan dit land, gezegt wordt in *Elam* te leggen, Dan. 8: 2.

§. XXXV. *ASSUR* heeft allereerst in 't land Sineär gewoont, maar *Nimrod*, de zoon van *Cus*, het zelve bemagtigende, is deze, alzo hy niet begeerde onder ene vreemde heerſchappy te bukken, van hier uitgegaan, en heeft 't landſchap aan de overzyde van den *Tigris* ingenomen, namaals altoos naar hem *Aſſyrie* genoemt, Gen. 10: 11, 12. 't welk een zeer groot en uitgeſtrekt Koningryk is geworden, van 't welk Israëls volk veel geleden heeft in latere tyden. Van de ſteden *Ninive*, *Rehoboth*, *Calach* en *Reſen* hebben wy in 't eerſte berigt geſproken.

§. XXXVI. *ARPHAKSAD*, de derde zoon van *Sem*, was de Stamvader van alle de *Israëliten*. Naar hem is geen landſchap, zo veel men weet, byzonder genoemt. *Ptolemæus* meldt van een *Arapbachitis*, als een deel van *Aſſyrie*: enige geven voor dat dit 't landſchap zyn zou door *Arphakſad* bewoond, 't welk *Arphakſitis* moest genoemt geweest zyn, dog nooit vernam men dat *Arphakſad* of iemand der zynen in *Aſſyrie* zig onthouden heeft, voor dat de Israëliten hier henen gevanglyk weggevoert zyn. *Arphakſads* geſlagt heeft in *Meſopotamie* gewoont, in *Ur der Chaldeën* en in *Haran*, Gen. 11: 28, 31.

Van dit zo vermaard geſlagt worden Gen. 10: 24-29. enige perzonen genoemt zo als zy uit elkanderen geſproten zyn, als SELAH, HEBER en deszelfs beide zonen PHALEG en JOCTAN.

Van *Phalegs* nakroost ſpreekt Moſes uitvoeriger, kap. 11: 18-32. waar op *Peleg* volgt *Rehu*, op *Rehu Serugh*, op *Serugh Nahor*, op *Nahor Terah*, de vader van *Abraham*, *Nahor* en *Haran*, die eerst in *Ur* en daar na in *Haran* gewoont hebben.

't Schynt dus dat dit geſlagt, wat immers de *linie* aangaat waar uit *Abraham* gekomen is, reeds in de allervroegſte tyden gene eige en vaste woonplaats in bezit gehadt heeft, voor dat de Heere 't land, dat *Kanaän* toen nog werkelyk bezat, aan hun geſchonken hadt, dewyl zy eerst in *Meſopotamie*, daar na in *Kanaän*, en toen in *Aegypte* als vreemdelingen hebben verkeerd.

§. XXXVII. De naam des anderen zoons van *Heber* was *Joctan*. Deze is onder de verſtrooide zelfs niet geweest, dewyl hy, toen de verſtrojing voorviel, nog niet geboren was, zo hy ten minſten de jongere broeder zy geweest, zo als men daar uit beſluit, dat hy 't laatst genoemt wordt onder *Hebers* kinderen, want wanneer *Phaleg* zyn ouder broeder geboren wierdt, toen zyn de volken verſtrooit, Gen. 10: 25. En wanneer men vele geleerden, die 't daar voor houden dat *Arphakſads* geheel geſlagt niet eens in 't land Sineär geweest zy, wanneer by Babels toren bouw de ſpraakverwarring, en de daar op volgende verſtrojing voor viel, (als *Morinus*, *Scotanus*, *Marsham*, *Uſſerius*, *Gurtlerus*, enz.) hier volgden, zo zoude ook *Heber* zyn vader van 't getal der gener die verſtrooit wierden moeten uitgezondert worden.

Ondertusſchen is 't zeker, dat Joktans talryk nakroost, beſtaande alleen uit dertien zonen, *Almodad*, *Seleph*, *Hazar-Maveth*, *Sarach*, *Hadoram*, *Uzal*, *Dikla*, *Obal*, *Abimaël*, *Scheba*, *Ophir*, *Havila*, en *Jobab*, (die ontwyfelbaar alle hoofden van byzondere volken geworden zyn) een goed deel der aarde in volgende tyden bevolkt zullen hebben; dog in de aanwyzing der landſtreek, welke, zyn de geleerden ongemeen verre van elkanderen verwyderd, dat egter ieder een te meer moet verwonderen, die ziet dat *Moſes*, dat anders zo zeldzaam geſchiedt, van de landſtreek door *Joktan* 't eerst bewoont zelf ene byzondere beſchryving doet, Gen. 10: 30.

Enige hebben, ongelet dien groten *Atlantiſchen Oceaan*, die tusſchen beide legt, *Joktan* geheel naar *America* doen trekken, willende beweren, dat 't landſchap *Jucatan*, in 't ryk *Mexico*, ook *Nieuw Spanje* genoemd, gelegen, dezen naam van *Joktan* geërſt hebbe.

Andere hebben in navolging van *Joſephus* (hoewel die zig in dit ſtuk zeer duiſter uitdrukt, *l. c.*) gelyk ook van *Hieronymus*, *Joktan* tot enen Stamvader der *Indiſche* volken geſtelt, dog zonder vele dugtige bewyzen daar voor op te geven.

Andere weder plaatzen denzelven in *Armenie*, digt by 't *Moſchiſe* gebergte, dat tusſchen de *Zwarte* en *Caspiſche zeën* naar 't Noorden loopt.

Dog wanneer men de bepaling, welke Moſes Gen. 10: 30. van *Ioktans woning* gemaakt heeft, wel gadeſlaat, zal zy op gene landſtreek beter passen, dan op *Arabie*, en wel byzonder deszelfs binnenſte gedeelte, gemeenlyk 't gelukkig *Arabie* genoemt. Daar wordt dog in de aangehaalde plaats gezegt, „ hunne woning was van Meſcha af, daar gy „ gaat naar Sephar, 't gebergte van 't Oosten, " dat is, „ van Meſcha tot aan Sephar. "

Voor *Meſcha* of *Meſa* kan men bekwamelyk houden de ſtad *Muza*, ene zeer oude en befaamde koopſtad in *Arabie*, aan ene haven van de *Rode zee*, door *Ptolomæus* op 75 graden lengte, en op 14 Noorder breette geſtelt, welke ſtad, volgens 't getuigenis van *Plinius* en *Arrianus*, veel bezogt wierdt door de *Aegyptiſche* en *Aethiopiſche* kooplieden, die van daar den *wierook*, *myrrhe* en andere *Arabiſche ſpeceryen* haalden.

Ten Oosten van dit *Meſa* of *Muza* ziet men ook ene ſtad, *Sapphar* genoemt, de hoofdſtad van een zeker volk de *Sappharitæ*, en (dat 't meest voldoet) agter dezelve een groot en wyd uitgeſtrekt *gebergte*, het welk, volgens een gemeen gebruik, dat men doorgaans een gebergte naar de naast daar by gelege ſtad benoemt, ongetwyfelt voortyds naar deze ſtad 't gebergte *Saphar* zal geheten hebben, wordende van *Moſes* hier omſchreven als 't *gebergte van 't Oosten*, in opzigt tot deze ſtad *Meſa*, even te voren genoemt, alzo 't van dezelve Oostwaards legt, (gelyk uit de Kaart van *Ptolem. Aſiæ Tab. VI.*) die dit gebergte *Climax* noemt, kan gezien worden. Hedendaags wordt 't by de Arabieren *Gebel-el-Ared*, dat is, *'t groot gebergte* genoemt, zie de *Kaart van Arabie door G. de le Isle*.

Hier by komt, dat, zo men enigzins mag aangaan op 't gevoelen, dat een volk zelf by overlevering aangaande deszelfs eerſten ſtigter heeft, 't merkelyk tot onderſteuning van die gedagte ſtrekken zou, dat de *Arabiers* genen anderen dan *Ioktan*, die zy met ene kleine verandering *Cahtan* of *Cachtan* noemen, voor hunnen Stamvader erkennen willen, gelyk de geleerde *Sam. Bochart* (*Phal. Lib. II. cap.* 15.) uit enige van hunne geagtſte ſchryvers bevestigt, en dat *Cahtan*, *Ioktan* zelve geweest zy, blykt uit deszelfs geſlagt-lyst, die zy dus hebben. *Cahtan, de zoon van Heber, de zoon van Sale, de zoon van Sem, de zoon van Noach.*

Ptolemæus, plaatst ook midden in *Arabie* een volk *Cataniten* genoemt, welkers naam zeer waarſchynlyk van dezen *Cahtan*, zo als zy *Joktan* noemen, wordt afgeleidt.

En van den naam *Ioktan*, zo als de Hebreën den zelven uitſpreken, ziet men ook nog een overblyfzel aan de ſtad *Baiſat-Jaktan*, dewelke van den *Arab. Aardbeſchr.* (*Clim. II. part. V.*) bepaalt wordt op zeven dag-reizen van 't vermaarde *Mecca*, en ene dag-reis van de *Rode zee*, die daarom ook nog in de meeste Kaarten wordt aangetroffen, zynde in de Kaart van *De Le Isle* op de 61ſte grad. lengte en op de 19de grad. Noorder breette geſtelt.

§. XXXVIII. Wy denken dan met den voornoemden *Bochart* en andere, dat deze landſtreek tusſchen *Meſcha* en 't gebergte *Sephar*, die omtrent de lengte van 60 gemene mylen (van 20 in een Æquinoctiale graad) heeft, allereerst door *Joktan* zy bewoont, dog dezelve is door den tyd veel te nauw geworden voor zulk een talryk volk, 't welk uit zyne dertien zonen wierdt verwekt, waarom wy niet twyfelen, of deszelfs byzondere geſlagten hebben zig vervolgens verdeelt en door de andere oorden van *Arabie* uitgebreidt, gelyk dan ook de overblyfzels van de namen der zonen van Joktan aan andere plaatzen van dit gelukkig *Arabie* nog lang daar na gevonden wierden, als van *Almodad*, *Seleph*, *Hazar-Maveth*, *Sarach*, *Hadoram*, enz. zo als *Sam. Bochart* (*l. c.*) van elk hunner ſtuksgewys heeft aangetoont.

Dog van genen doet dit zig zo klaar en zeker op dan van 't nageſlagt van *Scheba*, *Ioktans* tiende zoon, die de landſtreek langs den Zuidlyken oever aan den Oosterſchen Oceaan hebben ingenomen, by de ongeweide ſchryvers 't *Sabeësch Koningryk* genoemt, 't welk lang daar na gebloeit heeft, uit welk Koningryk die *Koningin van Scheba* was, die Salomo bezogt heeft, 1 Kon. 10: 1-13. vergel. Luk. 11: 31. zo als wy by *de verklaring van de* VIIde *Landkaart* nader beweren zullen.

Maar dewyl daar en boven ook *Cusch*, Chams oudſte zoon, gelyk §. XXII. is aangewezen een groot gedeelte van *Arabie*, nam. al wat 't Noordlykſte lag, 't welk doorgaans *'t Petræësch* of *ſteenagtig*, en 't *woest Arabie* genoemt wordt, heeft ingenomen (zynde de nakomelingen van dezen die vreemde *Arabiers*, van welke de regte *Arabiers*, uit *Ioktan* oorſpronglyk, zig met den naam van *Arabiſche Arabiers*, of *zuivere Arabiers* willen onderſcheiden hebben) zo is 't ook niet onaannemelyk, dat de geſlagten uit enigen der zonen van *Ioktan* verwekt door hunne ſterke vermenigvuldiging wegens bekrompenheid van grond by vervolg van tyd ook genoodzaakt zyn zig buiten *Arabie* te begeven.

Sam. Bochart heeft (*Phal. Lib. II. cap.* 23.) van *Obal* in 't byzonder bewezen, dat deze zig hebbe neergezet aan de overzyde van de *Rode zee* in *Africa*, digt by de zee engte, die hedendaagsch den naam draagt van *Babel-Mandel*.

En wy menen dergelyke gevonden te hebben, om te bewyzen, dat ook *Ophir* uit *Arabie* verhuist zy naar die zelve kust van *Africa*, dog meer in 't Zuiden, en daar den naam *Ophir* gegeven hebbe aan dat land, 't welk wegens zyn overvloedig en kostelyk goud zo zeer beroemt geweest is, zie Job 28: 16. Ps. 45: 10. en Jeſ. 13: 12.

Schoon wel de meesten dit *Ophir* in *Oost-Indie* zoeken, dog verſchillende ten aanzien van de byzondere plaats, enigen in *Pegu*, andere in 't half-eiland *Malacca*, van ouds *Cherſoneſus aurea* ('t *gulde half-eiland*) genoemt, andere in 't eiland *Taprobana*, 't welk nu *Ceilon* is, in alle welke landen zeer veel goud te vinden was, wy kunnen ons egter met de zodanige niet verenigen. Want dit *Ophir* was ongetwyfelt 't zelve, van waar Salomo 't goud met ſchepen liet af halen, 1 Kon. 9: 28. en 10: 11. dit nu lag op den weg tusſchen *Ezion-Geber*, de haven aan de *Rode zee*, daar de ſchepen afſtaken en tusſchen *Tharſis*, 't welk wy §. XVII. bewezen hebben *Spanje* te zyn, om dat 't de zelve ſchepen waren, die van *Ezion-Geber* ter zelver reis naar *Tharſis* en *Ophir* voeren, zie 1 Kon. 22: 49. en 2 Chron. 20: 36. en alzo deze togt geheel buiten om de kust van *Africa* geſchiedde, zo moet dit *Ophir* niet in *Indie*, maar ergens op de *Africaanſche* kust gezogt worden.

Dit is geen nieuw maar een oud gevoelen: de Chaldeeuwſche Overzetter van 't O. Testament heeft 't reeds voor 't zyne aangenomen, dewyl hy de ſcheeps-vloot van *Salomo*, waar van 1 Kon. 10: 11. en van *Ioſaphath*, waar van kap. 22: 49. gewaagt wordt, uitdruklyk de *Africaanſche* vloot noemt in zyne overzetting. In den leeftyd van den oudvader *Origines* moet dit gevoelen mede zeer gemeen geweest zyn, dewyl deze over Job 22: 24. aanmerkt, dat men zegt dat *Ophir Africa* is. Men denkt dat de naam *Ophir*, dien de LXX Σωφεὶρ (*Zoopheir*) vertalen, te vinden is in *Zophara*, 't welk de naam is van een landſchap en ſtad, aan de Oostkust van *Africa*, niet verre van tegen over 't grote eiland *Madagascar* in 't ryk *Monomotapa*; het welk de *Portugiezen*, die dit hedendaags bezitten, by verzagting *Zophala* noemen, door verandering van de *r* in *l*. Dit land brengt nog hedendaagsch veel goud op. (Zie *Le Pluche Schouwtoneel der natuur* 8ſte *deel*, *p.* 64.) van dit gevoelen is ook *Georg. Hornius* (*de Orig. Gent. Amer. Lib. II. cap.* 8.) die zig op vele ſchryvers beroept, die 't daar in met hem eens zyn, onder anderen op zekeren *Ioh. dos Santos*, welke in zyne *beſchryving van Aethiopie* verhaalt, dat niet zeer verre van *Zophala*, landwaards in, een berg, *Fura* of *Afura* genoemt, gevonden wordt, welke naam ook nog een overblyfzel ſchynt van den naam *Ophir*, gelyk ook dat de inwoners dezer landſtreek door zekere overlevering 't onder hen gemeen hebben, dat dit 't *Ophir* zy van *Salomo*, en eindelyk, dat hier ene grote menigte van *pauwen* gevonden worden, welke onder de dingen, die *Salomo's* ſchepen uit *Ophir* mede bragten, worden genoemt, 1 Kon. 10: 22.

Nog zou men van enen derden zoon van *Joktan*, die in orde de twaalfde genoemt wordt, te weten *Havila* of *Chavila* kunnen vermoeden, dat hy buiten Arabie zig gewendt heeft, en wel naar 't landſchap *Colchos*, van ouds in de H. Schrift *Chavila* genoemt, 't welk door ene der Paradys-rivieren bewaterd wierdt, nl. de *Piſon*. waarvan wy in de voorgaande verklaring geſproken hebben.

§. XXXIX. Eindelyk volgen de woonplaatzen van Sems jongſte zonen LUD en ARAM.

Schoon het nakroost van LUD ongetwyfelt LUDIM genoemt zy, even gelyk die van *Mitzraims* oudſten zoon zyn voortgekomen, van welke zie §. XXXI, egter hebben deze beide niet dezelve, maar van elkanderen zeer ver afgelege landen bewoont. Men beſluit uit de overeenkomst van naam, dat *Lud* 't eerst *Lydie* bewoont hebbe, een landſchap in *klein Aſie*, in 't Zuidlyk deel daar van, dus is *Lud* de enigſte onder Sems kinderen, die iets van *klein Aſie* bezeten heeft, dewyl al het overige door de afſtammelingen van *Japheth* wierdt ingenomen.

§. XL. ARAM, Sems jongſte zoon, is de bevolker van *Syrie*, die grote landſtreek van de *Middellandſche zee*, oostwaards tot aan den *Tigris-ſtroom* zig uitſtrekkende, en verdeelt wordende door de *Euphrates*. Daarom wordt *Syrie* in de H. Schrift altoos *Aram*, en de inwoners dezes lands *Arameën* genoemt. Ja *Bethuel* zelfs, *Labans* zoon, die dus niet uit *Arams* maar uit *Arphakſads* geſlagt zynen oorſprong rekende, wordt alleen, dewyl hy in *Syrie* woonde, de *Arameër*, dat is zo als 't de onze overgezet hebben, de *Syrier* genoemt, Gen. 25: 20.

De Syriers worden ook by de ongeweide ſchryvers, *Strabo*, inzonderheid (*Lib. XIII, en XVI.*) Αριμαιοι en Αριμοὶ (*Arimaioi en Arimoi*) genoemt.

ARAM heeft vier zonen verwekt, Us, HUL, GETHER en MAS, welker geſlagten door Syrie zig uitgebreidt hebben, dog blyft egter onzeker *welk gedeelte* des lands van ieder hunner byzonderlyk bewoont zy, dewyl 'er gene landſchappen in *Syrie* den naam van enen derzelver, (ſchoon mogelyk wel eer gehad,) behouden hebben.

Men leest wel van een land van Us, waarin Job woonde, Job 1: 1. dog dit droeg, gelyk men eenparig gelooft, zynen naam naar enen anderen Us, de eerstgebore zoon van *Nahor*, Abrahams broeder, Gen. 22: 21. waar deze Us zig ter woon heeft neergezet weet men niet, zo min als van HUL en GETHER.

Van MAS egter is 't niet onwaarſchynlyk, dat de *berg Maſius*, die door Syrie loopt, genoemt zy, welkers bewoners ook Maſiänen en Maſiënen heten. (*Boch. Phalegh. Lib. II. cap. XI.*)

Evenwel was *Aram* of *Syrie* zelf veelzins verdeelt, nam. in *Aram Naharim*, *Paddan Aram*, *Aram Soba*, *en Aram Dammeſek*, van alle welke veelzins in 't O. Testament wordt gewag gemaakt, en waarvan wy in 't vervolg hopen enig nader berigt te geven.

§. XLI. Zo hebben wy dan naar ons vermogen de landen aangewezen, welke na de verſtrojing waarſchynlyk door de geſlagten van Noach in bezit genomen zyn. Dog 't zy verre van ons te denken, dat deze bezit-neming zo ten eerſten, na dat die geſlagten van elkanderen geſcheiden zyn in de vlakte van *Sinear*, zou geſchiedt zyn, gelyk enige daar henen willen, dat die zelve perzonen, welker namen in de geſlagt-kaart Gen. 10. ſtaan, met hunne onderhebbende huisgezinnen, nog zelfs naar de landen, door hun nakroost bezeten, zouden vertrokken zyn, by voorbeeld *Iavan* naar *Griekenland*, *Tharſis* naar *Hiſpanie*, *Thiras* naar *Thracie*, *Magog* naar *Scythie*, enz.

Daar kan dog geen reden worden bedagt, waarom deze menſchen zig zo ten eerſten zo verre henen naar de aller-afgelegenſte oorden der aarde zouden begeven hebben, daar, aangemerkt hun gering aantal in dien allereerſten tyd, 't niet nodig was, kunnende, zonder dat de een den anderen verdrong, zeer gemakkelyk binnen enen kleinen omkring blyven wonen, en genoegzaam voedzel tot onderhoud van hen en hun vee verkrygen, en daar de landſtreek rondom henen niet verre van *Babel* ook zo uitnemende gezond, vermakelyk en vrugtbaar was, dat zy 't, om een beter land op te zoeken, althans niet behoefden te doen.

Zy hebben dan in den aanvang, als zy eerst van elkanderen geſcheiden waren, de landen, 't naast aan de vlakte van *Sinear* gelegen, ingenomen, byzonder zo 't ſchynt de landſtreek tusſchen den *Tigris* en *Euphrates*, van waar zy, naar mate hunne geſlagten vermenigvuldigden al verder en verder zig hebben uitgebreidt, tot dat zy eindelyk na verloop van vele jaren in de landen, die naar de hoofden van hunne geſlagten onderſcheiden benoemt zyn, zig vast hebben neergezet, zie *Heidegger* (*Hiſt. Patriarch. Tom. I. Exerc.* 22. §. 13.)

§. XLII. Ook zou men zig zeer vergisſen, zo men 't daar voor hieldt, dat ieder volk altoos in die zelve landſtreek zy gebleven, welke naar 't hoofd van deszelfs geſlagt benoemt geworden is, invoegen 't daar tegenwoordig zynde volk nog geheel zynen oorſprong zou kunnen afleiden uit dien zelven Stamvader.

Niets is dog bekender, dan dat vele volken hunne oude woonplaats verlatende, zig naar elders henen gewendt, en andere woningen, na de oude bezitters daar uit verdreven te hebben, hebben ingenomen.

Hier van vindt men reeds gewag in de allervroegſte tyden: dus hebben immers de *Ammoniten* en *Moäbiten* de landen der *Rephaim*, *Zuzim* en *Emim*, die eerst woonden in 't *Overjordaanſche* omtrent 't gebergte *Gileads* ingenomen, Deut. 2: 9, 10, 19-21. de *Edomiten* 't land der *Horiten*, ℣. 12. de *Israëliten* 't land der *Kanaäniten*, enz. Dus is 't gegaan toen de Romeinſche heerſchappy tot haren hoogſten top geſtegen was, wanneer verſcheide landen der toen bekende waereld met de Romeinſche volkplantingen uit *Italie* oorſpronglyk, vervult zyn; maar byzonder in lateren tyd, wanneer de *Saracenen* in *Africa*, de *Turken* in *Aſie*, en de *Gothen*, *Wandalen*, *Franken*, *Longobarden*, *Hunnen*, en andere meer in *Europa* gehele landen overſtroomt, en de meeſte volken van woonplaatzen hebben doen veranderen. Zie hier over *Becman* (*Hiſt. Orbis terr. part.* I. *cap.* IX. *Sect.* I.)

Dog van vele volken mag men ook zeggen, dat zy nog enen geruimen tyd binnen hunne oude palen gebleven zyn, immers tot zo lang als de geſchied-verhalen in 't O. Testament vervat, ons byblyven, om welke, voor zo veel 't *Geographiſche* betreft, een weinig op te helderen, wy dit berigt hebben opgeſtelt.

63-13-25B
AARDRIJKSKUNDIG GENOOTSCHAP

heeft, daar aan gegeven hadt, ten bewyze, dat zy dien naam door den tyd verloren, en met enen anderen verwisselt hebben; in zulk een geval is die eerste regel buiten gebruik gestelt, maar dan doet men onderzoek of niet in een zeker landschap namen te vinden zyn *van Meiren, rivieren, bergen, steden en vlekken*, welke met enen *der namen* in de geslagt lyst, Gen. 10. vermelt, *overeenstemming* hebben, waaruit men dan met enige waarschynlykheid besluit, dat dezelve nog *overblyfzels* zyn van dezen naam, die wel eer aan zulk ene gehele landstreek gegeven was, door hem, die 'er de eerste bezitter van geweest is. Dus handelt men in 't onderzoek naar de woonplaatzen der geslagten van *Tharsis, Dodanim, Chittim, Askenas, enz.*

Verder worden by wylen de woonplaatzen van zommige volken beschreven na de *gewesten* of *hemels-streken*, werwaards dezelve, in opzigt tot 't *Joodsche land*, gelegen hebben, dat ook enig ligt geeft in dit onderzoek, gelyk men zig daarvan bedient in 't onderzoek der woningen van *Gomer, Thogarma, Mesech en Thubal.*

Insgelyks, zo men eens de woonplaats gevonden heeft van enen zekeren *Stamvader*, oordeelt men met veel schyn, dat ook *deszelfs zonen*, schoon zy stigters van byzondere volken geworden zyn, zig, zo niet aan denzelven oord, ten minsten *niet ver van daar*, in den beginne hebben neergeslagen. Dit is immers de grond, waarop men van de landen, door de *zonen van Kus* en *Joktan* 't eerst bewoond, plagt te oordelen.

Ook worden by wylen verscheide *perzonen, hoofden der geslagten*, bestendig by den anderen geplaatst in dezelve geschiedenis, een bewys dat de volken, uit hen voortgekomen, enen nauwen omgang met elkanderen hadden, dit gebruikt men wel teffens tot een bewys, dat hunne landen aan elkanderen grensden, men ziet dit in *Madai en Elam, Mesech en Thubal, Gomer en Thogarma.*

Eindelyk leveren de *ongewyde schryvers* ook enige dingen op, die van zeer veel nut kunnen zyn in deze stof, wanneer zy ene beschryving geven van de geaardheid van een Land of deszelfs voortbrengzelen, die met de beschryvinge, die men 'er in Gods woord van aantreft, overeenkomt.

Niet zelden lopen 2 of 3 van deze gemelde gronden t' zamen in de bepaling van de woonplaats van enige volken, en dit geeft aan het gevoelen, dat men daarvan heeft, te meer kragt.

Altans volgens deze regels hebben zy te werk gegaan, die zig benaerstigden om *de woonplaatzen der volken by de verdeling der aarde*, zeer kort op de *spraakverwarring* volgende, uittevorschen; van welke de eerste van allen, zo veel men weet, geweest is *Berósus*, een Babiloniër, en priester in den afgodstempel van Belus, die gelyktydig met de koningen *Ptolemæus Philadelphus* en *Antiochus Soter*, omtrent 300 jaren voor Christus geboorte leefde; die vermoedelyk de H. Schrift gebruikt heeft, en door dit hulpmiddel ook enige aanmerkingen aangaande de verdeling der aarde onder de zonen van Noach heeft ontworpen, waarvan 't geschrift zelve is verloren geraakt, maar egter *enige gebroke stukken (fragmenta)* in de schriften van *Josephus* bewaart gebleven zyn.

Daar na *Josephus* zelf (*Antiquit. L. 1. c. 7.*) vervolgens verscheide oudvaders, en daar onder *Eusebius* en *Hieronymus* voornamel. En na dezen *Beroaldus* en *Broughton*. En onder de latere schryvers byzonder de berugte *Samuël Bochart*, een verstandig en Godvrugtig Leeraar onder de hervormden te *Caen in Normandye*, die by uitstek gelukkig is geweest in 't vormen van de alleraannemelykste gissingen, met zeer veel moeiten by elkanderen gebragt in zyn doorgeleerd werk, *Phaleg* genoemt, dien meest alle de geleerden, die naderhand deze stof behandelen, in vele dingen stipt gevolgt hebben.

Wy zullen ons van den arbeid van deze allen tragten te bedienen in *de bepaling van de eerste woonplaatzen der volken*, waar toe deze Landkaart byzonder dient, zynde ene *afbeelding der gehele oude waereld*, met aanwyzing *der landen*, waar henen de geslachten van Noach verhuist zyn. De namen, welke alle die landen daar na gedragen hebben, zyn 'er met opzet uitgelaten, om verwarring te vermyden; maar worden egter op de Kant aangewezen *door middel der cyffers*, met welke ieder land getekent is.

Tot een gereder gebruik van deze Kaart is ook ter regter zyde *Noachs gehele geslagt*, waar op alle de perzonen, die Gen. kap. 10. gemelt worden, ieder in hunnen rang geplaatst, zyn te zien, getekent als een *boom*, dewyl onder 't zinnebeeld van enen boom de geslagten dikwils voorgestelt worden, ookin de H. Schrift, Jes. 11:11. en Ezech. 17:22-24.

§. VIII. Om de orde te volgen, die Moses in 't optelien der perzonen houdt, zullen wy hier met NOACHS oudsten zoon JAPHETH het eerst beginnen.

Deze hadt zeven zonen, GOMER, MAGOG, MADAI, JAVAN, THUBAL, MESECH en THIRAS.

Van welke GOMER weder drie zonen hadt, nam. ASKENAS, RIPHATH, en THOGARMA.

En JAVAN vier zonen, genoemd wordende ELISA, THARSIS, CHITTIM en DODANIM.

Van deze alle geeft Moses dit berigt, dat zy de *eilanden der volken bewoont hebben*, Gen. 10: 5. *Eilanden* zouden, volgens onzen styl van spreken, zulke landen zyn, die *van alle zyden door de Zee* omringt worden. Nu is 't wel waar dat onder de bezitting van *Japhets zonen* ook zeer vele *eigentlyk gezegde eilanden* gevonden wierden, nam. die alle welke leggen in de *Aegeïsche Zee*, tusschen *klein Asie en Griekenland*, dog deze waren, gelyk *Patrik* (in zyne aantekening over Gen. 10: 5.) zeer wel aangemerkt heeft, alleen niet genoeg om aan alle nakomelingen van *Japheth* hunne woningen te verschaffen, maar by de *Hebreën* wierden ook *eilanden* genoemt, alle zulke landen, welke, al was 't maar *aan ene zyde*, door de *zee bespoelt wierden*, byzonder aan die zyde, die naar 't *land Kanaän* uitzag, zo dat men, om tot dezelve te komen, de zee moest *overvaren*. of immers tot welke de reis over zee de kortste en gemaklyste was. Daarom wordt 'er gesproken van *eilanden, die aan gene zyde der zee zyn*, Jer. 25: 22. in die zelve betekenis worden ook *eilanden* genoemt, Jes. 11: 11. 40: 15. en Zeph. 2: 11. ja 't Joodsche land zelf wordt, wegens hare gelegenheid aan de zee, een eiland genoemt, Jes. 20: 6. door *de eilanden der volken* verstaan wy dan hier alle die *landstreken*, die langs den *zuidelyken* en *westelyken* oever *der Zwarte zee*, en langs den *Noordelyken* oever *der Middelandsche zee* leggen, als *klein Asie, Griekenland, Italie, Vrankryk, Spanje*, en andere meer, in welke wy zullen zien dat *Japhets geslagt* zig heeft neergeslagen.

§. IX. Wat in 't byzonder GOMER, *Japhets oudsten zoon*, belangt, men zou byna denken, dat 't niet nodig was de woonplaats van dezen aan te wyzen, dewyl hy *geen ander volk* gestigt heeft dan *door zyne zonen*, welke drie in getal geweest zynde, de vaders van drie *byzondere volken* geworden zyn, welke ieder naar den naam van hunne *stamvaders* genoemt, van elkanderen onderscheide woonplaatzen hebben ingenomen, zo dat men, om te kunnen weten waar *Gomers nakomelingen* na de verstrojing gebleven zyn, maar alleen te onderzoeken heeft, waar heen *zyne drie zonen Askenas, Riphath* en *Thogarma* zig wendeden. Maar Ezech. 38: 6. wordt van *Gomer* in onderscheiding van *Thogarma* gesproken. Dit doet den aards-beschryveren aan de *Gomereërs* of *Gomeriten* denken, als waren zy een byzonder volk; mogelyk wel uit enen *vierden zoon van Gomer*, wiens naam op de geslagt lyst Gen. kap. 10. verzwegen is, herkomstig.

Edog zeer verschillende worden zy geplaatst door *Josephus* (*Antiq. L. 1. cap. 7.*) in *Galatie*, daar in hy van vele gevolgt wordt, voorn. dewyl *Galatie noordwaards* van *Judea* legt, en dus beantwoordt aan de beschryving van de gelegenheid van *Gomer* en *Thogarma*, nam. *aan de zyde van het Noorden*, Ezech. 38: 6. door andere in *Phrygie*, door andere weder in *Deenmarke* aan de *Noord* en *Oost zee*, welke menen, dat de *Cimbren*, die hier voortyds gewoont hebben, een overblyfzel van dezelve zouden geweest zyn, gelyk zy dan den *naam der Cimbren* van den *naam Gomer* afleiden, dog dit is vol onzekerheid.

§. X. Hier zal allerbekwaamst kunnen tusschen ingevoegt worden, hoe ver de geleerden gevordert zyn in de bepaling der woonplaatzen van GOMERS zonen, ASKENAS, RIPHATH en THOGARMA.

ASKENAS *de oudste der zonen van Gomer*, wordt van de hedendaagsche Joden gehouden voor den stigter der *Duitschers, Polen* en *Hungaren*, van welke zy 't ook uitleggen, als Jer. 51: 27. onder de volken, die *'t ryk van Babel* zouden beoorlogen, ook *Askenas* wordt genoemt, (*Pareüs in h. l.*) de *Duitschers* zelfs zyn van dit gevoelen niet vreemd, dat *Askenas* de vader ten minsten van de *Duitschers* zou geweest zyn. *Cramerus* (*in zyne aantekeningen op den Hoogduitschen Bybel van Lutherus over* Gen. 10: 3.) stelt dit voor als ene zekere zaak, en brengt ook hier toe Jer. 51: 27.) daar by zeggende, *dat de Duitschers dus niet alleen een oud volk zyn, maar ook magtig zyn geweest, om tegen de Babyloniers te stryden.* Dog op wat grond dit gevoelen steunt, is aan ons onbekent, of 't moest wezen, om dat *Berosus* meldt van zekeren *vierden zoon van Noach*, na den vloed, of zelf van hem geteelt, of immers van hem tot zynen zoon aangenomen, die *Tuisko* zou genoemt zyn, en dien hy voor den vader der *Tuitschen* of *Duitschen* erkent; maar dat hy zig *in den perzoon vergist*, en in de plaats van *Tuisko* dezen *Askenas* gemeent hebbe, waar henen zommige willen, (zie *Goere Histor. Aardsbeschryv. p.* 38.) Dog dan ziet men te gelyk hoe ongegrond deze opvatting zy.

't Zou wel kunnen zyn, dat *Askenas nageslagt*, na verloop van veel tyd, zig tot in die gewesten van *Hungarye, Polen* en *Duitschland* uitgebreidt hadt; maar zo men van deszelfs allereerste woonplaats iets naar waarschynlykheid zou mogen gissen, dan zou alleraannemelykst zyn de gedagten van *Bochart* (*Phaleg. Lib. III. cap. IX.*) nam. dat deze geweest zy dat deel van *klein Asie* (hedendaags *Natolie*) 't welk aller Noord-Westelykste legt in den hoek, stotende *aan de Zwarte* en *Aegeïsche Zeën*, dat naderhand *Bithynië* genoemt wierdt, dewyl in later tyd verscheide namen, die van den *naam Askenas* oorspronglyk schynen, in dit land bekent geweest zyn. *Strabo* (*Geogr. Lib. XII.*) meldt van een *landschap Ascania* in dit aangeweze gewest. Ook van ene *moeras van denzelven naam* (*l. c.*) en van een *vlek Ascania*, insgelyks van een *meir*, *'t Ascanische meir* genoemt, waar uit ook ene *rivier* stroomt, *Ascanius* genoemt (*l. c. Lib. XIV.*) welk meir met de daar uit stromende rivier ook *Ptolomæus* heeft (*Tab. Asiæ I.*)

§. XI. De twede zoon was RIPHATH, die 1 Chron. 1: 6. DIPHATH wordt genoemt, door ene verandering der ר in ד (*Resch* in *Daleth*.) In de aanwyzing der woonplaats van deze wordt *Josephus* doorgaans gevolgt, die (*Antiq. L. I. cap. 7.*) zegt, dat *Riphat de Riphateërs voortgebragt heeft, die nu* (nam. in *Josephus* leeftyd) *Paphlagoniërs* worden genoemt, zeker dat de *oudste naam der Paphlagoniërs, Riphateërs* of *Riphëërs* geweest zy, schynt uit *Pompon. Mela* te kunnen worden beweert, die van hen onder dezen naam gewaagt, (*de situ Orbis Lib. I. cap. 2.*) en de naam van *Riphëërs* kan van genen naam beter worden afgeleidt dan van *Riphath*, *de zoon van Gomer*.

Paphlagonie lag mede in *klein Asie*, wat *Oostlyker* dan *Bithynie* aan de *Zwarte zee*.

§. XII. THOGARMA, by *Josephus Thigrammes*, en by de LXX *Thorgarma* geheten, was *de jongste zoon van Gomer*, immers van die, welke in deze *geslagt-kaart* genoemt zyn. Zyn nakomelingschap wordt in onderscheiding van dat van zynen vader genoemt, Ezech. 38: 6. De *Chaldeër* zet in gemelde plaats *Thogarma* over door *Germanie*, dat is, *Duitschland.* Daar zyn enige die den naam *Germanie* van 't woord *Thogarma* willen afleiden, met uitwerping der eerste syllabe (*Tho.*) *Josephus* (*loc. cit.*) maakt *Thogarma* tot den *vader der Phrygiërs*. De hedendaagsche *Joden* menen dat uit hem de *Armeniers*, en uit deze weder de *Turken* hunnen oorsprong hebben. Dog de meesten houden 't daar voor dat *Thogarma* de eerste bewoner en bevolker van *Kappadocie* geweest zy, mede een deel van *klein Asie*, wat *Oostlyker* dan het voren genoemde *Paphlagonie*. Daar is wel niets gelykformigs in den naam van *Thogarma met Kappadocie*, maar 't voornaamste bewys wordt getrokken uit Ezech. 38: 6. daar de landstreek van *Thogarma* beschreven wordt te leggen *aan de zyde van 't Noorden*, 't welk met de gelegenheid van *Kappadocie* in opzigt tot *'s Joodsche land* zeer wel overeenstemt, en uit Ezech. 27: 14. daar tot *Tyrus* wordt gezegt, *uit den huize van Thogarma leverden zy paerden, ruiteren en muil ezels op uwe markten*, 't welk op gene landstreek zo wel dan op *Kappadocie* schynt te kunnen toegepast worden, dewyl dat in overvloed van *paerden* en *muil-ezels* alle landen overtrof, gelyk *Solinus, Philostorgius, Theophrastus, Strabo* en andere oude schryvers berigten. De laatst gemelde, die zelf in *Kappadocie*, nam. in de stad *Amasia* lang gewoont heeft, verhaalt (*Geogr. Lib. XI. edit. Casaub. fol.* 797.) dat *Kappadocie aan de Persen tot een jaarlyks tribuit 1500 paerden 2000 muilezels en 700 schapen opbragt.*

§. XIII. Op *Gomer* volgt MAGOG, *Japhets twede zoon*. *Josephus* (*Lib. I. cap. 7.*) denkt, dat uit dezen de *Scythen* hunnen oorsprong trekken, en heeft hier in de meeste tot zyne navolgers. Deze bewoonden die grote landstreek agter de *Zwarte* en *Caspische zeën*, voor 't grootste gedeelte tot *Asie* behorende, die hedendaags *Tartarie* genoemt wordt, 't geen dit gevoelen den geleerden smakelyk maakt, is niet alleen en zo zeer, dat dit *Scythie* vlak *ten Noorden van 't Joodsche land* legt, waar *Magog* juist geplaatst wordt, Ezech. 39: 2. maar ook en voorn. om dat de *Scythen* even *zo heldhaftig* bestonden, als de Propheet *Magogs nakomelingen* daar beschryft, gelyk ook, om dat de *wapenen*, welke aan dit volk worden toegeschreven, kap. 38: 4. en 39: 3. zo nauwkeurig met die *der Scythen* overeenstemmen, gelyk de geleerde *Bochart* breedvoerig getoont heeft, (*Phaleg. Lib. III. cap. XIII.*)

By *Magog* wordt ook Ezech. 38: 1. en 39: 1. vergeleken met ℣. 6. zekere *Gog* gevoegt, gelyk ook Openb. 20: 8. 't welk de meeste houden voor den *eigen naam* van *enen perzoon*, die de *Vorst* was in 't *land van Magog*, gelyk ook in *Mesech* en *Tubal*, zie Ezech. 38: 2, 3.

§. XIV. Van MADAI, *Japhets derde zoon*, is 't buiten alle verschil, dat hy de vader zy geweest der *Meden*, dewyl die over al in de schriften van 't O. Testament met dien zelven naam, als van dezen Gen. 10: 2. gebezigt wordt מָדַי (*Madai*) worden genoemt, zie 2 Kon. 17: 6. Jes. 13: 17. en Dan. 8: 20. de landstreek, waar in zy woonden, legt tusschen de *Caspische* en *Persische* zeën, *ten Oosten* van de *Tigris-stroom*, beslaande het *Noordelyk gedeelte* van 't gene hedendaagsch *Persie* genoemt wordt.

§. XV. Aan JAVAN, *Japhets vierde zoon*, worden *vier zonen* toegeschreven, nam. ELISA, THARSIS, CHITTIM en DODANIM. Egter wordt van *Javans geslagt* als een byzonder volk gewaagt, Jes. 66: 19. Ezech. 27: 13. en Joël 3: 6. 't welk hier weder die zelve bedenking geeft die wy boven omtrent *Gomer* opgaven, te weten, hoe *Javans* nakomelingen, als een *byzonder volk* kunnen aangemerkt worden, daar men niet vindt, dat hy nakomelingen verwekt heeft, dan *door zyne vier gemelde zonen*, die stigters niet van een maar *van vier byzondere volken* geworden zyn, en wie derhalven de *Javaners* geweest zyn, onderscheiden van de nakomelingen, die uit *Javan* door *Eliza, Tharsis, Chittim en Dodanim* verwekt zyn geworden. Wy kunnen 'er niets beters op vinden, dan dat de *naam Javan*, in den beginne *gemeen zynde* aan alle de nakomelingen van *Javan*, zo lang zy nog in ene landstreek by elkanderen woonden, in vervolg van tyd, na dat zommige hunner genoodzaakt wierden zig verder naar *andere gewesten* uit te breiden, alleen eigen is gebleven aan *zeker overschot des volks*, 't welk niet mede verhuist is, maar hunne woning in 't land, 't welk hunne *stamvader Javan* 't eerst hadt in bezit genomen, heeft *blyven behouden*.

De vraag zal dan hier zyn, *welk land* dit dog geweest zy, 't welk daar van daan lang daarna in de H. Schrift met *den naam van Javan* is bekend geweest? de meeste denken, in navolging van *Josephus*, aan *Griekenland*, daar men uit *Asie* 't eerst komt *in Europa*, aan de *overzyde van de Aegeïsche zee*: de Grieken wierden, als bekend is, van ouds Ἴωνες (*Jones*) of *Joniërs* genoemt (zie *Strabo Geogr. Lib. VIII. p.* 587.) zo als ook een *gedeelte van klein Asie* aan de *Aegeïsche zee* gelegen, om dat dit door ene volkplanting (*Colonie*) uit *Griekenland* oorspronglyk, bewoont was, zelf nog lang daarna den naam van *Ionie* gedragen heeft, (*Ptolomæus Tabul. Asia I.*) hier van daan wordt ook *de Zee*, welke *Griekenland ten Westen* omgeeft, de *Ionische Zee* genoemt. Nu is tusschen *Iavan* en *Ioon* in de Hebr. schryving weinig onderscheid; al het onderscheid hangt enkel af van de *Klinkerstippen* (*vocalen*) die onder 't woord geplaatst worden, want יון zal wanneer het dus יָוָן geschreven wordt *Iavan* en anders יוֹן *Ioon* moeten uitgesproken worden. Daarom hebben de LXX overzetters *Iavan* door Ἑλλας (*Hellas*) vertolkt, 't welk een andere *naam is van Griekenland*, ja onze *Nederd. overzetters* maken zelf geen zwarigheid, om dat de zaak zig zo klaar op doet, van den naam *Iavan*, Dan 8: 21. en 11: 2. te vertalen door *Griekenland*, en *Iavanim*, waarvan Joël 3: 6. gewaagt wordt door *Grieken*.

§. XVI. Maar hier diende nu verder onderzogt te worden, waarhenen de volken, die uit JAVANS *vier zonen* gesproten zyn, zig begeven hebben, deze zyn geweest ELISA, THARSIS, CHITTIM, en DODANIM.

Van ELISA geloven de meeste, dat hy met de zynen gebleven zy 't naast by de woonplaats van zynen vader Javan, nam. in *Peloponnesus* een *half* of *schier-eiland*, leggende in *'t Zuiden van Griekenland*, door ene land-engte (*Isthmus*) daar mede vereenigt, en daarom niet zelden tot *Griekenland* mede gerekend, thans *Morea* genoemt.

Het blykt dat *Elis* de *oude naam* van *dit land* geweest zy, welke nog lang daarna aan dat gedeelte van 't zelve, dat ten *Westen* langs de *Jonische zee* gevonden wordt, eigen gebleven is. (*Strabo Lib. VIII.*) gelyk 'er ook *ene Stad van den zelven naam* gevonden wierdt.

Men vindt Ezech. 27: 7. ook gewaagt van *Eilanden van Elisa*, waardoor zonder twyfel worden verstaan, de *eilanden*, die men niet ver van de Kust van dit *schier-eiland* in zee vindt, en die van Elisa's nazaten mede bewoont zyn, als *Cephalonie, Ithaca, Zacynthus, Cythara* en andere, van waar 't *hemelschblauw* en *purper*, benevens 't fyn linnen naar *Tyrus* gevoert wierdt. Zie de *laatstgemelde plaats*.

§. XVII. Dog waarheen THARSIS, *Javans twede zoon*, of immers deszelfs *nageslagt* zig gewendt hebbe, is verschil onderworpen. Het komt 'er alleen op aan, dat men wete, welk gewest den naam *Tharsis* gedragen heeft, dewyl men in die voor onderstelling is, dat dit *den zelven naam* van dezen *Tharsis* zal hebben ontleent, om dat hy of zyn geslagt het zelve 't eerst bezeten heeft.

Vele hebben eertyds, op 't spoor van *Iosephus*, hunne gedagten laten gaan op *Cilicie*, een landschap van *klein Asie*, leggende Zuidwaards van Cappadocie, langs den oostlyken uithoek der Middelandsche zee, 't welk men meende van ouds *Tharsis* genoemt te zyn, voorn. om dat 'er lang daarna nog ene stad *Tharsis* of *Tharsus* gevonden wierdt, die de *geboorte plaats van den Apostel Paulus* was, Hand. 9: 11. en van hem genoemt wordt *gene onvermaarde stad in Cilicie*, kap. 21: 39.

Enige houden deze stad ook voor dat *Tharsis*, waarhenen *Ionas* vlugtte, als hy beschroomt was, volgens Gods bevel te Nineve Gods woord te prediken, Jon. 1: 3. hoewel andere daar aan twyfelen.

Indien men zeker wist, dat de *naam Tharsis*, dien de gemelde stad droeg, ooit gemeen geweest was aan de gehele rondom gelege landstreek *Cilicie*, zo zou 'er meer waarschynlykheid geweest zyn voor dit gevoelen: dog hiervan wordt door de voorstanders van het zelve geen 't minste bewys bygebragt.

Het is zeker dat 'er nog een ander *Tharsis* zy geweest, 't welk zeer dikwils in de H. Schrift vermelt wordt, en altoos beschreven als ene *Koopstad*, die zeer veel handel dreef *ter zee*, inzonderheid met *Tyrus*. Ezech. 27: 12. wordt van haar gezegt; „ Tharsis dreef koophandel met u wegens de veelheid van allerlei goed; met zilver, yzer, tin „ en loot, handelden zy op uwe markten, " daarom wordt van *schepen van Tharsis* gewaagt, Ps. 48: 8. Jes. 2: 16. en 23: 1. wordt den *Schepen van Tharsis* aangezegt, *dat zy huilen moesten, dewyl Tyrus verwoest was.* Zie ook ℣. 14. en eindelyk leest men ook van *kooplieden van Tharsis*, Ezech. 38: 13. 't is gansch onvermoedelyk, dat dit alles op *Tharsis in Cilicie* slaat: want dit was gene *Zee stad*, daar men schepen kon uitrusten, om naar *Tyrus* te varen, maar ene *land-stad*, ten minsten twe uren gaans van de zee gescheiden, hebbende alleen tot dezelve den toegang door ene kleine rivier, *Cydnus* genoemt, (zie *Cellar. Geogr. antiq. Tom. II. Lib. III. cap. VI.*)

Van dit ander Tharsis wordt ook gewag gemaakt, Ps. 72: 10. nam. dat de *Koningen van Tharsis* benevens de *eilanden* den tegenbeeldigen *Salomo*, den *Messias*, geschenken zouden toebrengen.

Het is zeer waarschynlyk, dat dit Tharsis zy geweest *Hispanië* of immers een *gedeelte* daarvan, nam. *'t Zuidwestelyke gedeelte*, dat by de ouden den naam droeg van *Hispania Bætica*, naar de rivier *Bætis*, die het zelve bespoelt, die heden *Guadalquivir* genoemt wordt, om dat aan den uitloop van gemelde rivier, op een eiland, door twe van deszelfs monden (*ostia*) gevormt, ene stad lag, die men *Tartessus* noemde, en welke haren naam ook mededeelde aan de *omleggende landstreek*. Deze stad, welker naam met *Tharsis* zo wel t' zamenstemt, dat men gene bedenking maakt, om ze voor *Tharsis* zelf te houden, moet zeer oud geweest zyn. *Strabo*, die onder de regeering van *Tiberius* leefde, spreekt 'er van, als of ze toen niet meer in wezen was. Zyne woorden zyn (*Geogr. l. III. p.* 221.) „ terwyl de rivier Bætis door twe monden in de zee uitloopt, zeggen zy, dat „ voor-

„ voorheen in 't midden van die beide ene stad gebouwt geweest is, *Tartessus*, overeen„ komende met den naam van de rivier " (nam. *Bætis*, die derhalven voorheen ook *Tartessus* zal genoemt zyn) „ en dat het ommeland *Tartessidis* genoemt wierdt, 't welk „ nu de *Turdulen* bewonen. " En even te voren hadt hy gezegt; „ de ouden schynen de „ (rivier) *Bætis Tartessus* genoemt te hebben. "

Dat de Tyrters op dit Tartessus en andere daarby gelegé steden *Gades* (nu *Cadix*) en *Carteja* (nu *Gibraltar* genoemt) zeer veel koophandel gedreven hebben, is uit de berigten der oude Schryvers openbaar, gelyk de Geleerde heer *Vitringa* (*in Iesaiam cap.* 2: 16.) daartoe twe merkwaerdige getuigenissen uit *Vellejus* en *Arrianus* bybrengt, die 't gevoelen der gene, die *Tartessus voor dat Tharsis houden*, van welkes *schepen* men in de H. Schrift leest, dat zy te *Tyrus* kwamen, veel steunzel geven.

Waar by eindelyk nog komt, dat alle die zelve metalen, welke Ezech. 27: 12. worden genoemt, als zulke *waaren* in welke de *Tyriers* met die van *Tharsis* handelden, van ouds zeer overvloedig in Spanje uit de *Mynen* gegraven wierden; nam. *zilver, yzer, tin en loot. Strabo* (*l. c.*) zegt, dat Spanje vervult was van *allerlei Metalen*, en dat 'er tot nog toe geen land gevonden was, waar in *goud, zilver, koper en yzer* zo overvloedig en zo goed viel, dan hier, gelyk hy ook kort daar na van *tin* en *loot* spreekt, dat hier niet minder groeide. Alle 't welke by elkanderen genomen, 't zeer waarschynlyk maakt, dat *Tharsis Spanje zy*, en dat dus de *Spanjaarden uit Tharsis, Iavans twede zoon*, hunnen oorsprong genomen hebben.

Daar wordt ook van een *Tharsis* gewaagt, waar henen *Salomo zyne schepen zondt*, om allerhande kostelyke *waaren* van daar aftehalen, 1 Kon. 10: 22. en 2 Chron. 9: 21. 't welk dezelve schepen waren, die naar *Ophir* voeren, als blykt uit vergelyking van 1 Kon. 22: 49. met 2 Chron. 20: 36. en deze schepen voeren af te *Ezion-Geber*, 't welk lag aan de *Rode of Schelf zee*, en toen onder 't gebied van Salomo behoorde, 1 Kon. 9: 26. en 2 Chron. 8: 17.

Dit doet enige aan *twederlei Tharsis* denken, waarvan 't ene *ten Westen*, 't welk nu *Spanje* genoemt wordt, en 't andere ten *Oosten* zou gelegen hebben, en stellen dat dit laatste, dat *Tharsis*, waarhenen Salomo zyne schepen uit zondt, zou geweest zyn, dewyl men niet begrypen kan, hoe schepen, die van *Ezion-Geber* voeren door *de Rode zee*, in *Spanje* zouden kunnen komen: want *agter Africa omtezeilen*, schynt hun in dien tyd ene onmogelyke zaak geweest te zyn.

Edog wy vertrouwen in staat te zyn om zeer klaar te bewyzen, dat dit waarlyk geschiedt zy, nam. dat Salomo's schepen van *Ezion-Geber* door de *Rode zee*, en vervolgens door *den Groten Oceaan* langs de kust van *Africa* haren togt *naar Spanje* genomen hebben, op deze wys, als wy *dezen togt in de kaart* hebben afgetekent, en het dus niet nodig is een *twede* en *ander Tharsis* in *'t oosten* te zoeken; dog wy laten deze stof over voor 't berigt zullende dienen tot verklaring van de kaarte, die *'t ryk van Israël onder de regeering van Salomo uitbeeldt*, daar dezelve 't best zal voegen, en waarby ook deze *IIde kaart* zal moeten vergeleken worden.

§. XVIII. Wy gaan nu voort tot CHITTHIM, dit schynt eer een naam *van een volk* als van *enen byzonderen perzoon* te zyn, dewyl zy volgens de Hebreeuwsche uitspraak in *'t meervoudige* (*plurali numero*) gestelt wordt, even of men in onze taal zeide *Chittiten* of *kinderen van Cheth*, even gelyk de daar op volgende DODANIM, *Dodaneërs* of *kinderen van Dodan.* Van de *Chitthim* wordt mede veel gesproken op andere plaatzen, en wel insgelyks van de *schepen van Chitthim* in de prophetie van Bileam, Num. 24: 24. en Dan. 11: 30. van een *land Chitthim*, Jes. 23: 1, 12. van *eilanden Chittim*, Jer. 2: 10. en Ezech. 27: 6.

Berosus heeft 't allereerst tot de woonplaats der *Chittim* aangewezen *Italie*, die smalle landstreek, gelegen tusschen de *Middellandsche* en de *Adriatische zee*, die een uitspringende *boezem* van dezelve is. De *Arabische overzetter* heeft *Chitthim door Romeinen* vertaalt, dat in de zaak op het zelve uitkomt, alzo de *Romeinen* den zetel van hunne heerschappy *in Italie*, binnen *Romen* gevestigt hadden, schoon dezelve zig in volgende tyden tot andere landen genoegzaam der gehele toen bekende waereld uitgestrekt heeft. De *gemene Latynsche overzetting* (*versio vulgaris*) heeft 'er insgelyks *Italie* van gemaakt. Dit alles heeft den geleerden gebragt tot het onderzoek naar enige redenen, die dit gevoelen schenen aan te pryzen, en de geleerde *Bochart* meent dezelve gevonden te hebben, grondende voornamentlyk onder andere bewyzen zig op zekere *overblyfzels van den naam van Chitthim*, welke nog lang daarna in Italie voorhanden geweest zyn, als by voorbeeld zekere *stad Setia* of *Cetia* in *Latium* niet verre *van Romen*, en ook ene rivier *Cetus*, naderhand *Silarus* genoemt, die niet ver van *Posidonia* in de Middellandsche zee stort. Behalven dat dit door meer andere bewyzen gesterkt wordt door den zelven *Bochart*, (*Lib. III. c.* 15.)

§. XIX. Geen zo grondig narigt vindt men van DODANIM, die 1 Chron. 1: 7. RODANIM worden genoemt, schoon 't wel in de overzetting niet gevolgt is, welker woonplaats te moeilyker nategaan is, dewyl van dezen niets gemeldt wordt in andere plaatzen van de H. Schrift, die anders in dit stuk nog enig ligt geven.

Enige, die den naam *Dodanim* die Gen. 10. staat, 't liefst behouden, plaatzen dezelve omtrent de *stad Dodan* in *Epirus*, een *landschap in Griekenland.* Andere houden zig aan *Rodanim*, en menen dat 't eiland *Rhodus*, gelegen in de *Middellandsche zee*, niet ver van de Zuid-westelyke Kust van *Klein-Asie*, van dezen 't eerst bewoont en benoemt zy. Andere weder houden 't met *Bochart* (*Phaleg. Lib. III. cap. VI.*) menende dat dit geslagt *Vrankryk* 't eerst zou hebben bevolkt, en de benoeming van de rivier *Rhodanus* (nu de *Rhone* geheten) die door Vrankryk *Zuidwaards* naar de Middellandsche zee stroomt, daarvan tot een bewys zou dienen, gelyk ook ene stad, *Rhodanusia* genoemt, welke niet ver van *Marseilles* lag; dog 't veiligst is, zyn oordeel daar omtrent op te schorten.

§. XX. Om weer te keren tot Japheths eige zonen, zo volgen hier nog deze drie, THUBAL, MESECH en THIRAS. THUBAL en MESECH, worden doorgaans in de H. Schrift by elkanderen genoemt, zie Ezech. 27: 13. 32: 26. 38: 2, 3. en 39: 1. dit geeft terstond vermoeden, dat de nazaten van die beide broeders in elkanders nabuurschap gewoont, en in goede vriendschap lang daarna met elkanderen geleeft hebben, zy worden insgelyks by *Magog* gevoegt, Ezech. 38: 2. die wy zeiden door de meeste gehouden te worden voor de eerste bewoner van *Scythië*, leggende agter de Caspische zee. En *Gog* de Vorst van *Magog* wordt teffens genoemt de *Vorst van Thubal en Mesech*, Ezech. 38: 3. en 39: 1. hieruit zou men verder besluiten mogen, dat de woningen van die beide volken niet verre van Scythië gelegen hebben.

Dog waar byzonder dezelve te stellen, is niet zeer klaar, voor al niet met opzigt tot THUBALS *Nageslagt*. Het gevoelen van *Bochart* is, dat zy door ene verandering van de *l* in *r* de *Tibarenen* zyn geweest, van welke *Strabo* (*Lib. XI. p.* 799, 825, en 833.) spreekt, en, voor zo veel men uit zyn berigt daarvan besluiten kan, dezelve plaatst *langs de zwarte zee-kust*, een weinig Zuidwestelyker dan het landschap *Colchis*, van welk ook mede *Herodotus*, en andere oude schryvers van naam gewagen.

Met wat meer waarschynlykheid doet zig op, de woonplaats van MESECHS nageslagt. Daar heeft zig nam. aan dien zelven oord van ouds een volk onthouden, de MOSCHEERS genoemt, van welker land niet alleen *Strabo* (*Lib. XI. p.* 763.) meldt onder den naam van Μοσχικὴ (*Moschikeë*) 't zelve in drie landschappen verdelende, waarvan het ene door de *Colchiërs*, 't ander door de *Iberiërs* (nam. de *Asiatiche Iberiërs*, want de *inwoners van Spanje* in Europa wierden ook oudstyds *Ibereërs* genoemt, naar de rivier *Iber*, nu de *Ebro* geheten) en 't derde door de *Armeniers* bewoont wierdt, welker landen alle tusschen de *Caspische* en *Zwarte zeën* gelegen hebben; maar ook *Herodotus* (*Lib. III. Thalye*) die byna zo dikwils hy 'er van schryft, de *Moscheërs* en *Tibarenen* t' zamen noemt, (dat zyne opmerking verdient) even gelyk *Mesech* en *Thubal* in de H. Schrift t' zamen gevoegt worden.

Ook weet men dat de naam van dit volk overgegaan is tot een *zeker gebergte*, dat naar hun 't *Mosische gebergte* wierdt genoemt, 't welk *Iberie* en *Armenie* van elkanderen scheidede, en van dit volk ook zelf bewoont wierdt. (Zie *Ptol. Tab. Asiæ III.*) zeker de overeenstemming van den naam dezes volks met die van *Mesech* laat byna geen twyfel over, of dit volk zy van *Mesech, Iaphets zesde zoon*, afgestamt.

Enige denken dat dit volk by vervolg van tyd van hier verhuist naar 't Noord-Westen, zig in *Rusland* hebbe nedergezet, dat van hen den naam van *Moscovie* zou ontfangen hebben, dog dit heeft gene waarschynlykheid.

§. XXI. Ten laatsten volgt THIRAS. Van dezen vindt men geen gewag in andere plaatzen der H. Schrift. Men gelooft, dat *Thiras* de bevolker van *Thracie* geweest zy, welk landschap *Noordwaards van Griekenland*, langs de *West kust* der *Zwarte zee*, zig uitstrekte. Dit leidt men weder af uit de overeenstemming van naam tusschen *Thiras* en *Thracie*, behalven dit schynen 'er ook meer andere overblyfzels van den naam van *Thiras in Thracie* geweest te zyn, by voorbeeld ene kleine rivier *Athyra*, welke in de *Propontis* tusschen de *Zwarte* en *Aegeïsche zee* stroomt, ook ene stad *Tirista*, aan den regter oever van den Donau, en eindelyk ook een voorgebergte aan de Zwarte zee *Tiristria* geheten.

§. XXII. Dus de landen, waar henen *Iaphets* zonen en klein zonen zig gewendt hebben, nagespeurt hebbende, staat ons dit zelve te doen aangaande het geslagt van CHAM, het welk wy by elkanderen vinden, Gen. 10: 6-20.

Deze hadt vier zonen, CUSCH, MITZRAIM, PUT en KANAAN.

Aan CUSCH worden weder zes zonen toegeschreven, nam. SEBA, HAVILA, SABTA, RAMA, SABTECHA en NIMROD: en twe klein zonen uit RAEMA, nam. SCHEBA en DEDAN.

Zo dikwils 't land, dat CUSCH ingenomen en naar zig zelf genoemt heeft, voorkomt in de H. Schrift, vinden wyt in 't Nederduitsch door *Moren-Land* vertaalt. Dit hebben onze overzetters gedaan, ongetwyfelt op 't gezag van vele oude en berugte schryvers, die daar in hebben overeengestemt, dat CUSCH *de vader was der Moren*, welke 't *midden-deel van Africa* bewonen, en die daarom alle de *Moren Cuschiten* hebben genoemt. Gelyk *Eupolemus, Philo, Iosephus*, benevens zommige Kerkleeraars, nam. *Eusebius, Hieronymus, Eustatius* en andere.

De LXX hebben ook den naam כּוּשׁ (*Cusch*) door αἰθιοπία (*Aethiopia*) vertaalt, 't welk ook 't *Morenland* betekent.

De Chaldeeuwsche uitbreider *Ionathan* is de eerste geweest, welke (Gen. 10: 6.) van *Cusch Arabie* gemaakt heeft, en deze wordt hier in gevolgt door *Matth. Beroaldus*, en naderhand ook door *Sam. Bochart.*

De bewyzen, die door den laatst gemelden hier toe worden bygebragt, zyn zeer voldoende, onder welke niet van de geringste is, dat *Moses* huisvrouw *Zippora*, Num. 12: 1. ene *Cuschitische* genoemt wordt, daar uit vergelyking met Exod. 2: 16, 21. blykt, dat zy was ene *dogter van enen Priester* (of *Vorst*) *in Midian*, tew. *Iethro*; en dat insgelyks *Cusan* en *Midian* voor gelykluidende namen van dezelve landstreek genomen worden, Hab. 3: 7. want wordt dit toegestaan, zo moet volgen, dat *het land Cusch Arabie* geweest zy, alzo *Midian* een gedeelte van Arabie was, nam. 't Noordelykste, 't allernaast stotende aan *'t Land Kanaän*; waar omtrent ook aan den oostelyken oever der Schelf zee ene stad *Midian* door *Iosephus* en *Ptolomæus* wordt geplaatst.

Hier toe is ook van zeer veel klem, 't gene Ezech. 19: 10. gezegt wordt, tew. dat „ de Heere Ægypten-Land tot ene wildernis zou stellen van den toorn Syene af, tot „ aan de landpalen van Cus.

Nu blykt uit *Iosephus, Strabo* en *Plinius*, dat *Syene* de alleruiterste stad van *Aegypte* was, ten zuiden op de grenzen van *Aethiopie* of *Moren-Land* leggende: was 't *land Cusch* dan hier 't *Moren-Land* zelve, gelyk de onze het dus vertaalt hebben, zo zou de zin zyn „ van de uiterste stad van Ægypte tegen 't Moren-Land tot aan 't Moren„ Land toe, " 't welk ieder ziet, dat stryden moet. Dog de Heere vervangt hier de gansche lengte van Ægypten, van 't Zuiden naar 't Noorden, daar 't derhalve gepaalt moet hebben aan 't *land Cusch*, 't welk daar uit teffens blykt *Arabie* geweest te zyn, dewyl dit ter regter zyde aan 't uiterste des lands paalde, aan Ægypte. Daar uit ziet men teffens dat *Cusch* 't Noordelyk gedeelte van *Arabie* bevolkt hebbe, de andere bewyzen zyn ontleent uit 2 Kon. 19: 9. 2 Chron. 14: 9. Ezech. 30: 8, 9. en andere plaatzen, die wy, kortheids halven, slegs noemen, terwyl de kragt die in dezelve steekt tot bewys, kan onderzogt worden in zyn *Phaleg. Lib. IV. Cap. II.*

Om evenwel niet alle de getuigenissen der oude schryvers, die daar henen willen, dat de *Cuschiten de Aethiopiërs* of *Moren* zyn geweest, te wederspreken, als mede om andere redenen, meent de Heer *Vitringa* (*In Iesaiam Tom. I. fol.* 587.) dat de *Cuschiten in Arabie* wonende zig wel verder mogen hebben uitgebreidt over den Arabischen zee-boezem ten Westen, en zig in Æthiopie neergezet, en met de Æthiopiers vermengt, en dat dit de rede zy, waarom de *Cuschiten* en *Aethiopiërs* voor 't zelve volk genoemt worden, schoon zy 't waarlyk niet zyn.

Ook schynen de *Cuschiten* zig uit Arabie Noordwaards te hebben uitgebreidt. Althans *Ptolomæus* maakt gewag van een volk *Cossei* of *Cussei* genoemt, wonende in *Persie*, en deze schynen de inwoners geweest te zyn van dat land *Cusch*, langs welke de *Gihon*, ene der Paradys rivieren stroomde, Gen. 2: 13. zo als in de verklaring der eerste Land-Kaarte is aangemerkt.

§. XXIII. Onder de zonen van CUSCH wordt 't eerst getelt SEBA, die onderscheiden moet worden van drie andere, waar van twe in dit eige Hoofdstuk worden gemeldt, die den naam van SCHEBA droegen, gelyk ook de benoeming in 't Hebreeuwsch onderscheiden is, wordende de naam van *Seba* met ene ס (*Samech*) en die der anderen met ene שׁ (*Schin*) uitgedrukt. Egter worden zy by de ongewyde Schryvers alle te zamen zonder onderscheiding *Sabeërs* genoemt, 't welk de rede is, dat men hen zo moeilyk in hunne woonplaatzen van den anderen onderscheiden kan.

Van de nakomelingen van dezen Seba wordt gesproken, Ps. 72: 10. Jes. 43: 3. en 45: 15. daar die volken, welke den waren Salomo, den Messias, geschenken zouden brengen, opgenoemt worden.

Bochart plaatst dezelve in *Arabie*, aan den Westelyken oever der Persische zee, en meent, dat zy dezelve zyn, die by *Strabo Agatharchides*, en by *Polybius* en *Ptolomæus Gherbæi* worden genoemt, naar de Stad *Gherba*, gelegen aan de voornoemde zee.

§. XXIV. HAVILA of CHAVILA moet insgelyks niet verward worden met zekeren *kleinzoon van Sem* uit *Joctan* van den zelven naam, Gen. 10: 29.

Deszelfs nageslagt schynt 't eerst bevolkt te hebben 't Noord-Oostlyk deel van *Arabië*, digt by den uitspringenden hoek der Persische zee, om dat, als de gehele uitgestrektheid tusschen de Persische en Arabische zee beschreven wordt, men doorgaans die uitdrukking gebezigt vindt „ van Havila tot Zur tegen over Ægypte, " Gen. 25: 18. en „ van Havila tot Zur dat voor aan Ægypte is, " 1 Sam. 15: 7. *Zur* was dog de naam van dat gedeelte van de woestyne der Schelf-zee, het welk digt by den Westelyksten van deszelfs twe boezems gevonden wierdt.

§. XXV. SABTA's geslagt wordt by de ouden *Sabathes* genoemt, en geplaatst tusschen de landen *van Seba en Havila*, mede niet verre van zee, daar omtrent, waar men de stad *Saphta* by Ptolomæus vindt.

§. XXVI. RAEMA, of RHAGMA gelyk de Hebreeuwsche naam (רַעְמָה) mede kan worden uitgesproken, zou ook aan die zelve zee 't eerst gewoont hebben, dog wat Zuidlyker, en nader by de keel of ingang der zelve, dewyl daar ene stad *Rhegama* gelegen heeft, by *Ptolomæus* mede gewaagt, (*Tab. Asiæ VI.*) van dezen wordt gemeldt Ezech. 27: 22.

§. XXVII. Deze RAEMA hadt twe zonen, waar van in de geslagt-lyst mede wordt melding gedaan, nam. SCHEBA en DEDAN.

DEDAN zou zig 't allernaast by zyns vaders woonplaats onthouden hebben: immers zo 't waar zy dat de stad *Dedan*, die nog tot heden is overgebleven, en met den naam *Dadena* bekent, van deze of zyne nakomelingen gestigt en naar zynen naam genoemt zy; want deze stad legt niet ver van *Rhegma* aan de engte der Persische zee. De nakomelingen van *Dedan* worden mede getelt onder de kooplieden, welke op *Tyrus* handelden, Ezech. 27: 15, 20.

In de aangetoge plaats, ℣. 22. wordt ook van de nakomelingen van zynen broeder *Scheba* gesproken, welke omtrent dien zelven oord gewoont hebben.

§. XXVIII. De vyfde zoon van *Cusch* was SABTECHA, wiens woonplaats mogelyk naast by die der kinderen van *Raëma* moet gezogt worden, hoewel 'er gene voetstappen van zyn overgebleven, die 'er ons enig bescheid van geven.

§. XXIX. Onder alle de zonen van CUSCH, is de enigste van wiens woonplaats men met volkome zekerheid kan oordelen, NIMROD, die zo 't schynt zyn jongste zoon geweest is. Moses verhaalt dat hy „ geweldig begon te worden op aarde, en dat hy een gewel„ dig jager wierdt voor het aangezigte des Heeren, en dat 't beginzel zyns ryks was Ba„ bel, Erech, Accad en Calne in 't Land Sineär, " Gen. 10: 8-10.

De jagt was in dien tyd ene der noodzaaklykste bezigheden, om 't wild gedierte, 't welk zig, by deszelfs vermenigvuldiging kort na den Zund-vloed, overal door de bewoonde landen verspreidde, 't geen zeer verontrustte de menschelyke t' zamenleving, zo veel mogelyk te vernielen, of immers schuw te maken, ten einde 't naar de eenzame wildernissen vlugten mogt: 't mag wel om deze rede zyn, dat *Nimrod*, in vergelding van den dienst door zyn menigvuldig jagen de maatschappy der menschen toegebragt, van zynen tydgenoten vrywillig voor *Koning* wierdt uitgeroepen. Hoewel 'er andere zyn, die dit van *een jagen* meer van *menschen* dan *beesten* verstaan, welke hy, gelyk een jager het wild doet, door geweld onder zyne heerschappy gebragt zou hebben.

Althans zyne heerschappy strekte zig uit over *vier steden*, dat oudstyds zeer veel was voor *enen* Koning, terwyl de meeste Koningen slegs ene stad onder hun gebied hadden, deze waren *Babel*, 't welk van hem zo al niet zelf voor 't eerst gebouwt ('t welk enige stellen, die *Nimrod* houden voor den eersten *aanlegger van den toorn-bouw*) ten minsten naderhand vernieuwt en verder uitgebreidt is, zo als ook *Erech, Accad* en *Calne*, waarvan wy in ons eerste berigt iets hebben aangeroert.

§. XXX. Chams twede zoon wordt MITZRAIM genoemt, dewyl dit woord van ene twevoudige uitspraak (*dualis terminat.*) is, oordeelt de geleerde *Bochart* 't zelve geen naam van zekeren persoon te zyn, maar van een Landschap, en verklaart 't gezegde van Moses: *Chams zonen zyn Cusch en Mitzraim*, Gen. 10: 6. dus: *Chams zonen zyn Cus en de vader* (zonder dat deszelfs eige naam zou genoemt zyn) *der Inwoners van 't Landschap Mitzraim.* Door *Mitzraim* begrypt hy dan *Aegypte*, (gelyk zy trouwens alle doen, zynde dit ene zaak buiten enig verschil, dewyl overal, daar men in 't O. Testament van Aegypten leest, de naam מִצְרַיִם wordt aangetroffen,) en meent dat door de twevoudige uitdrukkinge des naams *Mitzraim*, zo veel beduidende dan of men zeide *twe Aegyptens*, zouden worden aangewezen, de *twe delen*, waarin *Aegypte* volgens den loop des Nyls onderscheiden wordt, nam. *Opper-en Neder-Aegypte.*

Edog de *Heer Reland* wederspreekt dit gevoelen met reden, (*Palæstin. Lib. I. c. XI. p.* 62.) dewyl 't met de eenvoudigheid van 't voorstel van Moses strydt, die zegt dat *Mitzraim de zoon van Cham* geweest is zo wel als *Cusch, Put*, en *Kanaän*, en aan Mitzraim zelf ook zonen toeschryft, 't welk in generlei maniere op *'t Land* zou passen. De twevoudige benoeming *Mitzraim* belet ons ook niet van denzelven voor enen eigen naam van enen perzoon te erkennen, dewyl 'er meer namen in de H. Schrift bekent zyn, die zulk ene uitspraak hebben, als *Ephraïm*, Gen. 41: 52. en *Sabaraim*, 1 Chron. 8: 8.

§. XXXI. Aan MITZRAÏM worden zeven zonen of immers volken toegeschreven, als uit hem oorspronglyk *by gewan*, staat 'er, LUDIM, ANANIM, LECHABIM, NAPHLUCHIM, PATHRUSIM, CASLUCHIM en CAPTHORIM, ℣. 13, 14.

Immers dewyl de namen van deze allen in 't meervoudige (*plurali*) uitgaan, zo heeft men reden te denken, dat'er gehele volken door worden te verstaan gegeven, elk naar enen van Mitzraïms zoon, van wien zy afdaalden, onderscheidentlyk benoemt; te meer, om dat 'er gene verdere afstammelingen van dezelve op volgen, de LUDIM van LUD, de ANANIM van ANAM, de LECHABIM van LECHAB, enz.

Van welke alle men wel in 't gemeen mag vast stellen, dat, dewyl zy uit *Mitzraim*, als hunnen gemenen stamvader oorspronglyk waren, diens eige Landstreek *Aegypte* was, dat zy zo wel *Aegypte* zelf, als andere landen van *Africa*, aan *Aegypte* palende ten Zuiden en ten Westen bevolkt, en zig door den tyd hoe langer hoe verder door dat waereld-deel uitgebreidt hebben, maar van elk in 't byzonder zynen oord aantewyzen, is ondoenlyk: al wat men 'er van zegt, steunt op zeer losse gronden, meest uit enige, hoe wel zeer flauwe, overeenstemming van den naam ontleent, de LUDIM zouden allereerst bewoont hebben *Aethiopie* of *Moren Land*, de ANAMIM *Numidie*, de LEHABIEM *Lybie*, dat ten Westen 't naast aan Aegypte legt, de NAPHTUCHIM digt daaraan de kust der Middelandsche zee, de PATHRUSIM (dat nog de meeste waarschynlykheid van allen heeft) 't Landschap *Patros*, zynde het boven-deel van *Aegypte*, dat met dezen naam voorkomt, Ezech.

E 459 277 820